

FESTIVALUL
„GEORGE
ENESCU”

Festivalul a început cu adevărat odată cu recitalul cvartetului ieșean Voces. Un cvartet cu pian de Brahms și un cvintet, tot cu pian, de Șostakovici ne-au făcut să plonjăm în marea muzică.

CITIȚI UN REPORTAJ DE BEDROS HORASANGIAN ÎN » PAGINILE 4-5

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 145 » 15 – 21 septembrie 2007 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

CRONICĂ
DE CARTE

Poiana cu prozatori

Doris Mironescu

Pentru orice cititor de bună-credință, perioada literară din deceniul zece a trebuit să pară una de o incredibilă sărăcie...

ÎN PAGINILE » 10-11

PREOTUL IULIAN NISTEA DIN PARIS A CREAT 15 SITE-URI DE ORTODOXIE ROMÂNĂ

„Am trecut prin martorii lui Iehova, baptism, prin toate”

reSourcing. Platformă critică

R. Chiruță

Trecutul cultural al României din perioada regimului comunist, dar și din primii ani '90 va fi recuperat de un grup independent de artiști și teoreticieni, într-un proiect („reSourcing. Platformă critică”) organizat de Asociația ECUMEST din București și susținut de Fundația Erste din Viena.

ÎN » PAGINA 3

Lenjerie intimă à la Ionesco

Mihaela Michailov

Théâtre de La Huchette din Paris a găzduit, timp de trei zile (5, 6 și 7 septembrie), spectacolul Teatrului Odeon – *Cinci piese scurte* de Ionesco, în regia lui Alexandru Dabija.

ÎN » PAGINA 6

Părintele Iulian Nistea este unul dintre cei mai prolifici webmasteri români, autor, în câțiva ani, a peste 15 site-uri de ortodoxie românească. El însuși un fiu rătăcitor, fostul student la matematică e convins acum că și cuvîntul mut, în limbaj „html”, poate ajunge la inima oamenilor, via Dumnezeu. Cît despre cuvîntul viu, îl

rostește tăgănat, ca maramureșenii. S-a născut în 1972, la Alba Iulia. Adolescentul supărat pe Dumnezeu, căutînd în Biblie argumentele răzvrătirii, a ajuns, în 2002, preotul românilor din Paris.

CITIȚI UN INTERVIU DE CRISTINA HERMEZIU
ÎN » PAGINILE 7-9

Emisiunea „Suplimentul de cultură” a împlinit un an

În fiecare vineri, de la ora 19.05, Radio Iași a difuzat în ultimul an emisiunea realizată de revista „Suplimentul de cultură”, produsă de Anca Baraboi și realizată de George Onofre. Aceasta a început pe 14 septembrie un nou sezon. Ziua de difuzare rămâne aceeași: vineri. Se schimbă numai ora: 21.10. De asemenea, varianta radiofonică a revistei noastre poate fi ascultată și pe site-ul revistei, la adresa www.supliment.polirom.ro/radio.aspx.

» Peste 100 de voci s-au auzit în primele 52 de emisiuni „Suplimentul de cultură”: scriitorii, comentarii, jurnaliști, organizatori de evenimente, muzicieni, trupe rock.

» Echipa primului magazin cultural din România, „Suplimentul de cultură”, editat de Polirom și „Ziarul de Iași”, a prezentat ascultătorilor cele mai importante evenimente de pe scena culturală de la noi.

» Johnny Răducanu, Șerban Foață, Ion Bogdan Lefter, Emil Brumaru, Alexandru Călinescu, Horia-Roman Patapievici, Adrian Iorgulescu, Mircea Vasilescu, Alex. Leo Șerban, Adriana Babeți, Ruxandra Cesereanu, Ioan T. Morar, Cristian Teodorescu, Adrian Cioroianu, Andrei Codrescu, Ion Barbu, Dan C. Mihăilescu, Nicolae Manolescu, Silviu Lupescu, Cristian Hadji-Culea sînt cîteva dintre personalitățile care au acceptat invitația emisiunii noastre și au acordat interviuri.

» De asemenea, toate numele din noua generație de cinești au avut măcar o intervenție. Și „nou val” din literatură a răspuns întrebărilor noastre: Dragoș Bucurenci, Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu, Filip Florian, Radu Pavel Gheo etc.

» Dar poate la fel de important precum prezența vocilor „cu autoritate” este și faptul că emisiunea a apelat la nume cunoscute din critica literară, de film sau teatrală: Luminița Marcu, Mihaela Michailov, Iulia Blaga, Doris Mironescu, Costi Rogozanu.

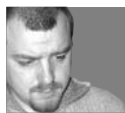
» La radio s-au auzit și cîteva dintre jurnaliștii-colaboratori „din prima linie a revistei”: Răzvan Chirută, Florentina Ciuverca, Elena Vlădăreanu.

Traian Băsescu [i inteligen]a sa politică

L-am bătut pe Traian Băsescu, ani de zile, de o inteligență politică superioară oricărui alt politician de rang înalt pe care l-a avut România după 1989. Am citit în declarațiile așă-zis „spontane” ale domniei sale dedesubturi spectaculoase [i replici gîdite cu mult atenție zile [i săptămîni înainte. În cuvintele bolovănoase ce-i ieșeau din gură public vedeam strategii bine puse la punct, iar glumele sale celebre, la care președintele rdea singur, deveneau în mîntea mea rezultatul unor nopți de nesomn [i profundă meditație. În ciuda asemănărilor pe care unii le făceau cu președintele-gafeur Bush, mi se părea că președintele-Jucător al României e mai degrabă opusul celui american, gafele sale fiind de fapt niște jocuri electorale cu deplin succes la public.

Prima oară cînd mi-am spus că e posibil să mă-nțelea a fost în momentul în care președintele nostru, aflat spontan într-un supermarket, a furat la fel de spontan un telefon unei jurnaliste, gratulînd-o [i mai spontan cu celebrele epitețe „păstric” [i „jiganc” mpulit”. Odată deschis\ o asemenea perspectivă, care deja punea sub semnul întrebării inteligența politică a președintelui, l-am urmărit pe Traian Băsescu în ieșirile sale publice, i-am ascultat discursurile libere în fața presei, am încercat, pe scurt, să-mi dau seama dacă greșesc. [i am avut suficiente motive să ajung la concluzia că, de fapt, nu strategiile l fac pe domnul președinte să se ia ar]gos de jurnaliști, nu vreo inteligență

CIRCLUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

superioară l duce la glumiște prostești pe seama unor miniștri, la fel cum nu vreo sursă secretă de putere l face să jignească Rusia neînțind cont de consecințe [a.m.d. Pur [i simplu, Traian Băsescu ac]ionează natural în acest sens, în toate aceste sensuri, condus de inteligența pe care o posedă [i at. Traian Băsescu, omul, nu este cu nimic mai prejos decît George Bush – diferența e în funcția de nivelul mediatizării globale de care se bucură președintele Americii prin comparație cu președintele României.

N-o să recurg la glumiște de pamflet legate de glanda tiroidă [i de explicațiile abracadabrante oferite de diverse televiziuni cu privire la raportul dintre hormonii pe care i secretă glanda [i inteligen]. Folosirea acestora e la ndemna oricui, iar bancurile pe seama unei boli sînt de suficient prost-gust pentru a nu mai fi reluate în paginile unei publicații. nsă am nuntul decisiv privind calitățile de orator politic ale lui Traian Băsescu ne-a fost oferit tot din spațiul Spitalului Militar, unde domnia sa a suportat cea operație, în momentul în care președintele, spiritual nevoie-mare, i-a strîns mîna doctorului Mircea Ghemigian, glumind caracteristic: „n sfîrșit, vîd [i eu un armean bun”. Apoi, dîndu-i oarecum seama de gafă, s-a corectat: „un

armean competent”, a spus președintele, ieșind din lacul gîndirii [i aruncîndu-se direct în pușul ei. Obsedat de lupta politică, primul pacient al [rii s-a avîntat imediat pe terenul minat, conștient că televiziunile i nregistrează aproape cu evlavie vorbele, [i, vizînd o lovitură dată liberalilor în fața publicului, prin ricoșeu Varujan Vosganian, a scapat o nouă... păstric. Una care jignește o întreagă nație, una care l-a dus, firește, iar [i în fața Consiliului Național Pentru Combaterea Discriminării. Lucru pe care n-am cum să cred că l-ar fi urmărit. Ci, pur [i simplu, la fel ca în alte numeroase d]ii, pentru Traian Băsescu a vorbit gura, nesusîntu de o activitate cerebrală poltrivită momentului.

Mă întorc, pentru a doua oară în această rubrică, la o imagine pe care mi-a sugerat-o colegul Radu Pavel Gheo, în urmă cu ceva timp, tot în paginile „Suplimentului”: el se minuna de fostul președinte Emil Constantinescu, l vede-a caraghios acum, în prezentul care l-a eliberat de hainele prezidențiale, [i se întrebă cum de l-a putut vota atunci? Prin comportamentul său natural, la Traian Băsescu întrebarea deja a apărut, nu mai e nevoie să-l vedem manifestîndu-se liber, dincolo de vreo constrîngere

a Controcenilor. Traian Băsescu devine pe zi ce trece, din păcate, tot mai jenant, tot mai lipsit nu numai de linia europeană, dar [i de linia minimă pe care ar trebui s-o așeze un președinte de stat, fie el [i balcanic. În perioada alegerilor americane, mai mulți prieteni se întrebau cum e posibil ca poporul de peste Ocean să fie atît de „imatur politic” nct să dea jura, pentru un nou mandat, pe mîna gafeurului Bush. Iar răspunsul l dădeau tot ei, cu o autosuficiență [i o condescendență nesusîntu de argumente reale: „Ei, sînt americani, ce poli să le ceri...”. Mă uit la sondajele din România [i le pun în relație cu comportamentul lui Traian Băsescu. { tac, pentru că nu mai are rost să spun ceva.

» De fapt, nu strategiile îl fac pe domnul președinte să se ia arțăgos de jurnaliști, nu vreo inteligență superioară îl duce la glumiște prostești pe seama unor miniștri, la fel cum nu vreo sursă secretă de putere îl face să jignească Rusia neținînd cont de consecințe.

Un weekend plin pentru „Spațiul public”

Proiectul **Spațiul Public București** | **Public Art Bucharest 2007** atinge punctul culminant. Proiectul, care a debutat în luna aprilie a acestui an, [i propune să creeze o platformă pentru discuții [i dezbateri care să exploreze relația dintre arta din spațiul public [i contextul social [i politic. Actuala etapă a proiectului cuprinde o lună de evenimente, la care participă artiștii Mircea Cantor, Nicoleta Esinencu, grupul H.arta, Daniel Knorr, Dan Perjovschi [i Lia Perjovschi [i care încep pe 15 septembrie.

Dan Perjovschi va propune, între 15 [i 22 septembrie, un ansamblu de statui vii intitulat *Istorie/Isterie 2* în Piața Universității, care readuce în memoria locuitorilor un moment din istoria recentă a României, mineriadele de la începutul anilor '90. Lia Perjovschi va deschide, de pe 17 pînă pe 22 septembrie, arhiva sa de artă contemporană din Str. General Berthelot nr. 12, care a funcționat în perioada 1985-2007 ca atelier deschis [i proiect de cercetare [i educație alternativă.

Timpe de o lună, artistul Daniel Knorr va invita publicul bucureștean să cîntorească în patru tramvaie obișnuite din transportul în comun al Capitalei, ce vor fi folosite ca suport pentru re prezentarea vizuală a unor instituții naționale din România, precum Armata, Crucea Roșie sau Poliția.

Nucleul proiectului **Spațiul Public București** | **Public Art Bucharest 2007** va fi „Project Space”, la sediul Ordinului

Arhitecților din România, un loc de întâlnire [i informare unde vor avea loc evenimente zilnice organizate de grupul H.arta, într-un program ce constă în prezentări, discuții, ateliere [i performanțe-uri. Un alt proiect, *Paisaj în curtea din dos a orașului* de Șerban Sturza [i Virgil Scripcariu, provoacă locuitorii Capitalei [i reprezentanții instituțiilor publice la un moment de reflecție asupra modului sistematic în care spațiul verde din oraș este distrus pentru a face loc ansamblurilor comerciale sau rezidențiale.

Artista Nicoleta Esinencu invită la o incursiune în cartierele Bucureștiului printr-o piesă de teatru despre discriminare, pe traseele parcurse în fiecare dimineață de romii în căutare de fier vechi, care va fi reprezentat pe 16 septembrie, la punctul de colectare de fier vechi de pe strada Lizeanu.

Un film realizat de Mircea Cantor în urma unei cercetări despre obiceiurile miilor în perioada srbătorilor de Paște [i schimbările prin care trece societatea românească post-comunistă supusă noilor reglementări ale Uniunii Europene, *Trecerea Meilor*, va fi

prezentat în premieră la sediul Institutului Cultural Român, pe 16 septembrie [i va fi difuzat la TVR Cultural în luna octombrie.

SUPLIMENTUL LUI JUP

RESOURCING. PLATFORMĂ CRITICĂ

Arti[tii] recuperează\ istoria culturală\ recentă\

Trecutul cultural al României din perioada regimului comunist, „neprietenoasă” cu artiștii și intelectualii veritabili, dar și din primii ani '90 va fi recuperat de un grup independent de artiști și teoreticieni, într-un proiect („reSourcing. Platformă critică”) organizat de Asociația ECUMEST din București și susținut de Fundația Erste din Viena.

R. Chiruță

Proiectul, care se desfășoară deja pe mai multe direcții de cercetare – dans contemporan, teatru, artă vizuală, arte marțiale –, urmărește o cercetare multidisciplinară asupra istoriei culturale recente în România, propunându-i documentarea și recuperarea unor momente și scene culturale, artistice și intelectuale. Printre inițiatorii acestui demers complex se numără Andreea Dumitru (critic de teatru), Manuel Pelmuș (dansator și coregraf), Dan [i Lia Perjovschi (artiști vizuali), Ștefan Tiron (curator [i teoretician independent), Mihai Mihalcea (directorul Centrului Național al Dansului București – CNDB).

Primele rezultate au fost prezentate joi, 6 septembrie, în cadrul unei întâlniri dezbatere, desfășurate la CNDB. „Trecutul recent este foarte seducător. Am vrut să descopăr părțile mai ntunecate ale teatrului românesc. Oamenii din domeniu nu prea comunică între ei, iar acest proiect este o [ans] unică; mai ales finanțatori pentru o astfel de cercetare nu prea există”, a explicat Andreea Dumitru unul dintre scopurile cercetării sale intitulate „Cine mai are nevoie de teatru după '89?”.

Manuel Pelmuș urmărește descoperirea unor puncte de plecare pentru o viitoare istorie a dansului contemporan românesc, prin cercetarea sa „Suprafețe”. „Mi-am dat seama că avem puțină informații despre ce însemna dansul în perioada comunistă”, în afara curentelor oficiale. Despre trecut, [tiam că] a fost ceva, dar nu era foarte clar, mai mult legende. Așa că i-am căutat pe acei coregrafi

care făceau [i altceva decât ce era acceptat de comunitate], a precizat Manuel Pelmuș. Pentru început, el a realizat mai multe interviuri filmate cu coregrafi și dansatori cunoscuți din epocă [i care se organizaseră în companii de dans underground. „Următoarea etapă este stabilirea traiectoriei spectacolelor care au creat rumoare în epocă. Vrem să facem [i interviuri cu coregrafi tineri pentru a vedea care este percepția lor asupra aceleiași perioade, dar [i a situației pe care au găsit-o în anii '90”, a menționat Manuel Pelmuș.

Tot ce se întâmplă dincolo de dojo

„Shortcut”, cercetare realizată de Lia Perjovschi, [i propune „recuperarea specialiților vizibili sau mai puțin din diferite domenii – experiența, strategia [i felul în care au creat oportunități] pentru a-și exercita profesia [i a-și trăi viața] într-un mediu mereu neprietenos”. „De fapt, vreau să creez scurtături spre

aceste informații, vreau să recuperez lucruri care au fost, la vedere sau nu. Acum, pe anumite zone, există un exces de informații, dar asta nu ajută neapărat pentru că mulți se răcesc. Aici intervin scurtăturile”, a precizat Lia Perjovschi.

O altă direcție de cercetare vizează artele marțiale românești [i zona de subcultură dintre 1985 [i 1995 – reconstrucția lor fictivă [i legendele urbane declanșate de aceste arte. „Pentru mediile academice rigide, această cercetare va avea o viziune sau echivoc”, reunind cele mai relevante aspecte ale culturii populiste [i underground. Nu încercăm să construim cronologii sau descendențe paleative ale stilurilor artelor marțiale românești. Teritoriul nostru îl constituie tot ce se întâmplă dincolo de dojo. Tot ceea ce a scăpat ierarhiilor interne rigide sau banalității vieții cotidiene în acea perioadă”, au arătat Ștefan Tiron [i Sebastian Big.

Rezultatele cercetărilor din cadrul „reSourcing. Platformă critică” se vor constitui într-o arhivă de materiale scrise, audio, foto [i video, care vor fi ulterior disponibile spre consultare pentru public.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Politica tânără

La un moment dat, navigând pe site-ul ziarului „Cotidianul”, am revăzut link-urile spre campania – de mare impact – „Generația așteptată”. Ce-ar fi să mai trec pe-acolo? mi-am zis. E drept, de la momentul lansării proiectului media n-au trecut nici doi ani, dar ceva-ceva tot s-o mai fi schimbat. Zis și făcut. I-am găsit pe toți înșirați frumos acolo.

Desigur, prima dată m-am uitat la scriitori, fiindcă ei mă interesează cel mai tare. Cei de acolo par să fi fost bine aleși. Între timp, unii au scris mai puțin, alții mai mult, unii s-au impus într-un ritm mai puternic, alții mai lent, însă toți au rămas cel puțin egali cu ei înșiși. Nu au înfirmat, n-au eșuat și n-au dat senzația că ar fi fost niște efemeride pompate mediatic.

Ioana Bradea, de exemplu, n-a mai publicat nici o carte după *Băgău*, dar cartea respectivă e citată ori comentată sistematic și azi. Lucru mare pentru România. Florin Lăzărescu a scris scenariul scurtmetrajului *Lampa cu căciulă*, regizat de Radu Jude și premiat la toate festivalurile importante ale genului din lume – inclusiv la faimosul Sundance Festival. Romanul lui, *Trimisul nostru special*, tocmai a fost tradus în germană.

Dan Socu l-a tradus pe Charles Bukowski – ceea ce înseamnă mult și îl definește și mai exact pe tânărul poet. Lucian Dan Teodorovici a scris câteva scenarii de scurtmetraj și unul de lungmetraj care vor deveni în curând filme. Romanul lui Filip Florian *Degete mici* e pe cale să fie tradus în maghiară, germană și engleză, iar editura americană Harcourt a cumpărat drepturile de difuzare a cărții în întreaga lume. Dan Lungu are două cărți traduse în Franța și urmează să fie traduse și în germană. Și îmi cer scuze pentru cei pe care i-am sărit, dar situația generală cam așa arată. Mai toți scriitorii enumerați de „Cotidianul” și-au depășit deja statutul de speranțe, sînt nume care contează în România, iar de o vreme încep să se vadă și în străinătate.

La alte arte ori la sport nu mă pricep extraordinar de bine, dar, dintr-o lectură grăbită a numelor, am rămas cu senzația că situația stă cam la fel. I-am văzut acolo, pe liste, și pe Cristi Puiu, și pe Cristian Mungiu (amintiți-vă că nu luase încă „Palme d'Or” la Cannes), pe Radu Afrim, pe

Theodora Herghelegiu, dar și pe Dorinel Munteanu antrenorul.

Și am trecut, cu oarecare frică, la o listă cu politicieni tineri. Citiți-vă dintre ei au rămas vag cunoscuți, dar mai au timp, mai ales că politica e un spațiu mult mai conservator decât artele. Alții însă mi-au devenit în ultimii doi ani extrem de familiari. Unul e Cozmin Gușă, favoritul talk-showurilor TV – și nu pot spune că ar fi o promisiune îndeplinită. Ba chiar dimpotrivă. În capul listei alfabetice stătea însă Cristian Adomniței, proaspăt ministru al Educației, Cercetării și Tineretului, cel care a avut probleme cu numărul stelelor de pe steagul Uniunii Europene. Erau acolo și Bogdan Olteanu, față de care am sentimente ambigue, și Victor Titulescu-Ponta, dar și Lavinia Șandru, maestra dezvoltării la Popov, personajul din faimosul banc revoluționar”. Și, desigur, acolo figurează și Zsolt Nagy, care, într-adevăr, n-a rămas un anonim – a fost ministru al Comunicațiilor, iar astăzi e anchetat de procurori, împreună cu un mare absent de pe lista „Cotidianului”: tânărul Codruț Șereș, fostul ministru al Economiei.

După cum se vede, politica e o treabă mai complicată decât arta. Lucrurile se limpezesc mai greu. Poate de aceea tot felul de oameni politici scriu cărți, ispitind muzele să vină și la ei, în timp ce scriitorii valoroși rareori intră în politică. Iar cînd o fac, rezultatele nu sînt dintre cele mai fericite.

Nu pot să nu-mi amintesc iar de faimosul clișeu care spune că politica-i curvă. Cînd am auzit prima oară de generația tânără de politicieni, m-am gândit imediat la el. Mi-am zis totuși, cu o convingere frivolă: „Las’ că-i bine! Curvă, curvă, dar măcar să fie tânără”. Azi nu mai sînt așa de sigur.

1. Dacă nu îl știe cineva, îl reiau aici. În anii '50-'60, istoria științelor din Uniunea Sovietică îl prezenta ca inventator al radioului pe Alexandru Popov, nu pe Marconi. Era epoca în care totul trebuia să fi fost descoperit de sovietic. Așa s-a născut întrebarea „Cum a descoperit Popov radioul?” și răspunsul: „Păi, s-a dus la Marconi acasă și a văzut ceva mare și pătrat, acoperit cu un cearșaf. A smuls cearșaful și a întrebat „Vai, dar ce-i asta?”. „Radioul”, i-a răspuns Marconi. Și așa a descoperit Popov radioul”.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Patriarhia de 1X2

Avem un Patriarh de 1,80 lei. Nu, stați așa, nu mi propun să scriu un text care să-mi provoace trecerea pe toacă, ci fac o simplă constatare „matematică”. Încă Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, IPS Daniel a reușit să îmbogățească o categorie de români. De români norocoși, care au mizat cu tot sufletul și cardul lor păcătos pe victoria sa. Iar câștigul a fost pe măsura încrederii: cine a investit un RON în Daniel, a scos aproape dublu. Nu știu dacă noul patriarh și-a propus să fie mai mult decât un duhovnic spiritual (oricât de pleonastic ar suna!), dar a ajuns, fără voia sa, și un duhovnic material.

Să mă ierte Preafericitul, dar ceea ce a reușit dinșul nu a mai obținut decât naționala de fotbal a Maltei, care a crescut veniturile câtorva români ce au mizat, nebușește, pe un egal în meciul contra Turciei, din preliminariile Europenelor. De unde nu deducem (neapărat), Doamne iartă-ne!, că în cele spirituale e ca la fotbal. Și asta pentru că nu poți trage aceea cumplit de banală concluzie atât de des întâlnită, de la Dobrin la Bănel, cum că „adversarul și-a dorit mai mult victoria”. Poți să-l suspectezi pe Bartolomeu Anania că nu a vrut să câștige funcția de patriarh atât de mult pe cât a vrut Daniel Ciobotea? Sau pe Preafericitul Pimen, că nu a vrut același lucru? Ntz!

Da, dar poți găsi puncte comune cu fotbalul. Primul și cel

mai banal este – iar detaliile sînt inutile – Gigi Becali. Iar Biserica noastră seamănă, în multe dintre manifestările sale, cu un club din Liga 1. Exact ca Steaua sau Dinamo, lăcașul de cult se legitimează prin ceea ce o veche sintagmă din ziarul „Sportul” definește drept „prezența numeroasă a publicului” sau „afinența spectatorilor”. La capitolul „transparența investițiilor”, problema se aseamănă. Și ce se aseamănă se și adună. Iar ceea ce se adună, fie din transferuri de fotbaliști, fie din transferuri de bani dinspre buget înspre Biserica sau dinspre enoriași în cutia milei rămîne învăluit într-o nebulosă. Cînd sînt întrebați de „partea economică”, șefii BOR reacționează la fel ca patronii de cluburi. E drept, vorba e mai blîndă, dar la fel de neclară.

De ce o casă de pariuri a scos la joc alegerea Patriarhului e o întrebare care-și poate găsi răspunsul și în paralelismele de mai sus. Maratonul mediatic din ziua votului a respectat perfect tipul de eveniment creat în jurul unui Steaua-Rapid. Am avut parte de analiști, de declarații de la fața locului, de interviuri cu suporterii, de rezultat la pauză și la final. Rămîne de văzut dacă Biserica Ortodoxă Română se va regăsi, în viitorul apropiat, pe alte bilete de joc. Eventual, cu întrebarea: „Ce se va întîmpla mai întîii? Se va reforma Biserica Ortodoxă Română sau primul om va ajuge pe Marte?”.

PUBLICITATE

ȘOSTAKOVICI CU VOCES, BACH CU MANDEAL, SPĂTĂRELU CU MUNTEANU

Continu\`n fortissimo Festivalul „Enescu”

Au început și continuă în fortissimo, unele după altele, precum măgelele colorate înșirate pe un fir de mătase, concertele din cadrul Festivalului „George Enescu”. Acelea care, pe lîngă numele unor mari compozitori ai lumii, reunesc și prestigioase formații și faimoși interpreți. După Gala de deschidere, cu cioporul de celebri

solști vocali adunați din toate colțurile Europei, pentru a ne dovedi încă o dată că plecatul în lume este uneori o soluție salvatoare, precum „stenahoria” (lipsa de pămînt) a vechilor greci, care l-a emoționat și pe Președintele României, au urmat cîteva zile-seri întregi de muzică românească. Mai de ieri, mai de astăzi.

Bedros Horasangian

O pale\`n componistc\` divers\` [i nuan-]at\`, adun\`nd pretigioase nume de leri [i consacrate nume de ast\`zi. Despre viitor nu putem avansa decît vagi supoziții. Cine va intra `n c\`rjile de istoria muzicii, care dintre numele de azi care se zben- guie pe afi[e [i se bulucesc prin programe vor fi date uit\`rii? Nu vrem s\` insis- t\`m asupra acestei ini]iative de a `ngr\` m\`di lucr\`ri [i compozitori români `n primele zile ale festivalului. Sigur c\` au

fost momente bune de muzic\`, cu unele lucr\`ri sau cu alte interpret\`ri, dar este p\`cat c\` piese excep]ionale, precum *Concertul pentru violoncel* de Pascal Bentoiu, *Concertul pentru vioar\`* de Dumitru Capoianu sau *Simfonia III-a* de Tiberiu Olah au fost oferite doar celor din breas- s\` [i c\`torva `mp\`imi] ai muzicii. Fap- tul c\` la concertele române[ti intrarea a fost liber\` nu a `ncurajat marele public s\` dea buzna. [i este, a fost p\`cat. -mpr\`[ti- ate judicios de-a lungul `ntregului festi- val, [i nu `nghesuite ca sardetele `n cutie,

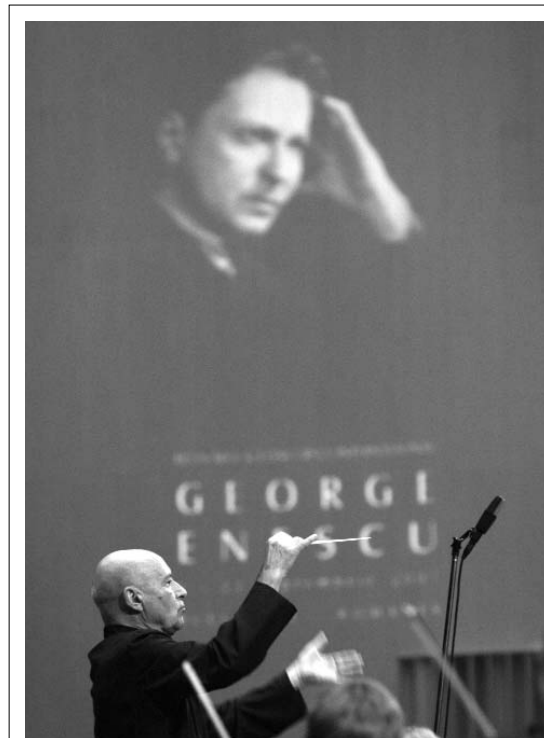
poate [i printr-o selec]ie mai sever\`, compozi]iile autohtone ar fi avut un alt destin. Nu e suficient s\` ne gratul\`m noi `ntre noi pentru c\`t de grozavi s\`ntem, este p\`cat s\` nu `ncerc\`m s\` dep\`[im barierele constr\`ng\`toare ale lumii, mari- mici, strict muzicale. [i Marin Cazacu, [i Gabriel Croitoru puteau s\`-[i g\`seasc\` loc u[or cu concertele pe care le-au interpre- tat `n programele unor forma]ii str\`ine ce au apr\`ut la Sala Palatului. -n faa a mii de auditori [i nu doar `n faa a o sut\`, hai dou\`, de prieteni, studen]i [i elevi, ba chiar [i rubedenii. Cunoa[tem o m\`tu[\` a unuia dintre membrii forma]iei Voces, care nu are treb\` cu muzica sim- fonic\`, dar apare de fiecare dat\` `n sala de concert c\`nd vin ace[ti minuna]i ie]eni, ca s\`-[i vad\` nepotul.

Cvartetul profesorului Viorel Munteanu din Iași putea să lipsească din program

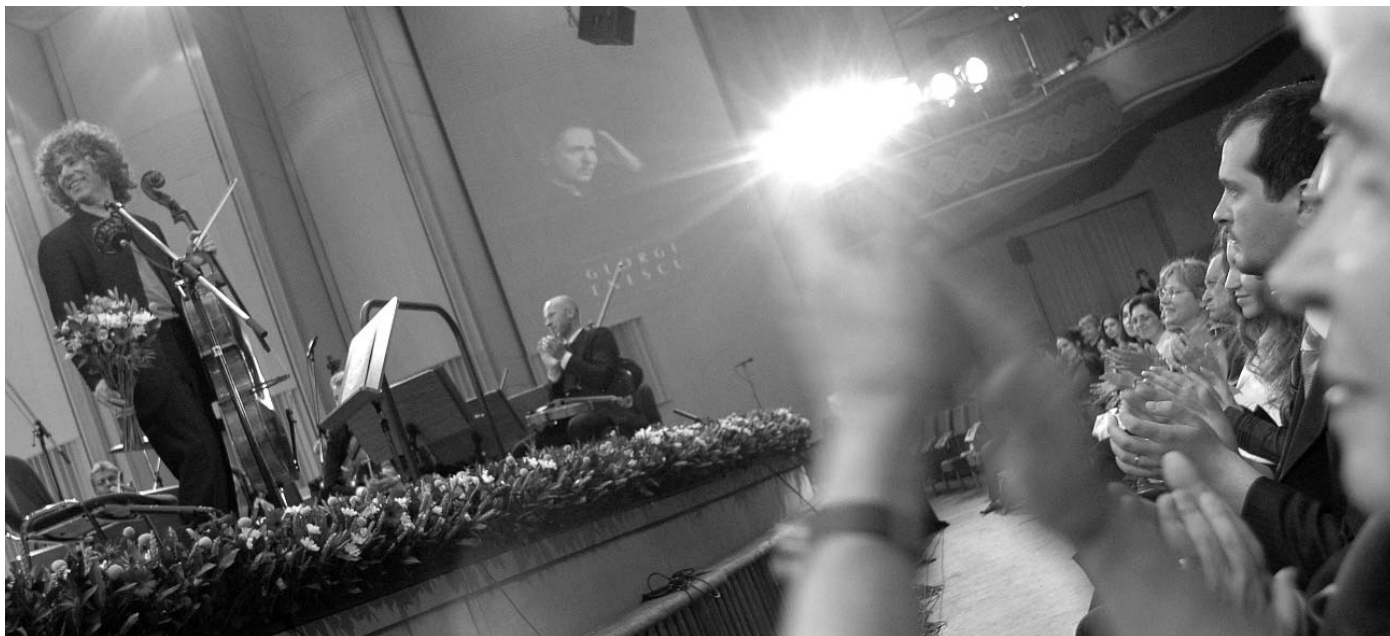
[i pentru c\` tot am pomenit de Voces, am fi dispu[ri s\` credem c\` festivalul cu adev\`rat a `nceput cu recitalul cvartetu- lui ie]ean. Un cvartet cu pian de Brahms [i un cvintet, tot cu pian, de Șostakovi- ci ne-au `ncut s\` plonj\`m `n marea muzic\`. Av\`nd ca invitat un pianist belgian, cu nume de vedet\` de la Real Madrid sau Manchester United, Jean-Claude Vanden Eynden, realmente o surpriz\` p\`lcu\` prin energismul lui [i pofta/bu- curia de a c\`nta, ne-a transpus pentru dou\` ore `n lumea inefabil\` a universu- lui sonor. Muzica, muzic\` [i nimic altce- va, ce ne puteam dori mai mult? Mai e- xist\` muzic\` pur\`, a[a, `n sine, de care s\` ne bucur\`m din plin [i `n\` alte cono- ta]ii? Se pare c\` da, cei de la Voces reu]esc de fiecare dat\` s\` ne dea acest sentiment.

La fel a fost [i cu dulce]urile [i ar- moniile brahmsiene, cam beethoveniza- te pe alocuri, `n varianta celor de la Vo- ces, care au fost m\`iastru redete, a[a cum dramatismul [i juc\`u[enia lui Șos- takoviți au sunat exemplar. Dincolo de glumele nes\`rate care circul\` pe seama lui Șostakoviți – [tim [i noi vreo dou\` –, r\`m\`ne un genial compozitor, care c\`- tig\` teren `n posteritate, pe an ce trece.

Cvartetul prof. Viorel Munteanu din Iași – dedicat celor de la Voces, `n fine... – putea s\` lipseasc\` din program. Nu c\` ar

Dirijorul Christoph Eschenbach cu Orchestre de Paris, în cadrul Festivalului Internațional „George Enescu”, la Sala Palatului din București, joi, 6 septembrie 2007

Violoncelistul Steven Isserlis, aplaudat de public în cadrul Festivalului Internațional „George Enescu”, la Sala Palatului din București, joi, 6 septembrie 2007

fi o lucrare mai slabă, dar nu se lăsa de restul pieselor. {i iar ajungem la obsesia compozitorilor noștri de a-și vedea plaseate lucrările cu orice chip {i prin orice mijloace. Viorel Munteanu este rectorul Universității de Arte din Iași {i membru al Comitetului Artistic al festivalului. Era așa de greu să se abțină să-și plaseze o lucrare? L-am văzut fericit în Sala Ateneului, cu aerul spărit al lui Akaki Akakiievici după ce {i-a pierdut mantaua, primind omagiile celor de la Voces {i aplauzele de sub cupola Ateneului – probabil un moment de neuitat într-o viață de om. Putem înțelege astfel de paranteze amical-afective, dar, după capul {i gustul nostru, un festival de asemenea anvergură ar trebui să impună o altă înțelegere. Bucuria noastră de a-i asculta pentru a mulțumi pe Voces nu a fost afectată de momentul Munteanu, care ne-a adus aminte de un alt distins compozitor ieșean.

Cerem iertare pentru aceste divagații cu iz personal. Cu ani în urmă, înainte de 1989 oricum, se desfășura la Brașov un festival al muzicii de cameră. Toate bune {i frumoase, concertul inaugural avea loc în sala de marmură a Cercului Militar. Spațiu generos, public nu foarte numeros, ceea ce era chiar pe gustul nostru. În primele rânduri, {i bimea locală, în cap cu secretarul cu propagandă {i cel de la cultură. Două burtoji care contrastau cu cele câteva doamne și soaice din fața noastră, în rochii de stofă {i catifea groasă, având {i dantele scoase parca din pânzele vechilor olandezi. După cuvântul de deschidere, bla-bla-bla, a urmat o lucrare, desigur, românească. Un cvartet de Vasile Spăvățel, dacă memoria nu ne joacă feste, aflând la conducerea Conservatorului din Iași la acea vreme. Iată cum vin de se leagă lucrurile. Cvartetul ca cvartetul, nu discutăm valoarea lui, parca nu se mai termina,

dacă era să ne lăm după grimasele celor doi mahări brașoveni {i ale grupului de sprijin. {tim bine, nu doar din muzică, atitudinea gândurilor subalterne în funcție de capriciile sau pasiunile „efului”, „efei”. Cu chiu, cu vai s-a terminat cvartetul lui Spăvățel {i a venit binecuvântată pauza. Toamnă mai dulce ca acum, balcoanele sâlii din Brașov aveau o vedere frumoasă {i toată lumea se relaxa într-o pauză care parcă se prelungea nepermis. Până a venit peste noi, printre coloanele de marmură {i peste velurul distinselor doamne și soaice, un vag miror de carne friptă {i mițitei. Deh, o fi vreo terasă prin apropiere sau o mustrie, ne-am zis, cumva intrigată de mirosul insinuant ca un vals de Chopin. În sfârșit, am fost poftiți la partea a doua {i am avut surpriza să vedem cum grupul de oficialități locale molăvia satisfăcut, ba chiar una dintre beizadele se scobea între dinți de zor. {i așa am realizat că după cvartetul lui Spăvățel s-a servit o mică gustare caldă, la botul calului, cum se spunea cândva, care a satisfăcut pe cei îndreptățiți la astfel de servicii. Doamnele cu dantele – {edeau în fața noastră – au bombănit {i ele ceva pe limba lui Goethe {i Beethoven, iar când au început acordurile unei lucrări de Schubert (*Fata {i moartea*) satisfacția celor din grupul fripturizat a atins cote maxime: asta, da, muzică, ce frumos!

Mozart-ul final a încununat virtuțile marii muzici, spre bucuria tuturor, inclusiv a celor care urmau să raporteze încheierea cu succes a unei acțiuni muzicale. În care {i muzica românească a fost promovată cu brio.

Ne-am amintit de acest pitoresc detaliu cu prilejul cvartetului oferit bucurătorilor de Viorel Munteanu. Cum s'ntem cam același leat, nu are de ce să supere acolada noastră amicală.

O surpriză plăcută: Filarmonica din Oslo

Seara cu Voces – repetăm, excelent, pentru că partea strict muzicală ne interesează în primul rând – a continuat cu năpusteala publicului la Sala Mare a Palatului. „Orchestra de Paris” {i Christoph Eschenbach s'nt deja nume aezate în ierarhiile internaționale, violoncelistul britanic Steven Isserlis nu ne-a convins în *Simfonia concertantă op.8, în si bemol minor* de George Enescu.

Este adevărat că avem de-a face cu o lucrare de tinerețe, unde încă nu s-a coagulat acel „sound” unic enescian, excesul de melodicitate nefiind susținut de o complexitate armonică ce va face faima maestrului, dar nici Isserlis, parca, nu a prins „pilulă” cu ceea ce înseamnă Enescu. Mai bine au sunat piesele orchestrale, *Carnavalul roman* al lui Berlioz {i suitele *Iberia* {i *Marea* ale lui Debussy. Francezilor le ies bine, în general, lucrările compozitorilor lor, asta dacă nu se ivește un Toscanini, Furtwängler sau Celibidache să rupă gura țigului numit Paris. Bun violonistul Pinchas Zukerman, cam fanfaron, {tie să cucerească publicul, mult mai expresiv în concertul de muzică de cameră de la Ateneu (Enescu, Mozart, Dvorak – strălucitor {i fără fișe).

O surpriză plăcută Filarmonica din Oslo, două zile cu Stravinski, Bartok, Ravel {i un Enescu – *Suita 3-a*, traspus absolut remarcabil, {i cu pianistul Boris Berezovski „en vedette”, încănd un Grieg „ruses”, patetic {i spectaculos. Moment de mare emoție pentru închiderea primei săptămâni, *Arta Fugii* într-o excelentă {i tensionantă variantă orchestrală sub bagheta maestrului Cristian Mandeal. Bach cu Mandeal, o seară-noapte de neuitat.

PUBLICITATE

**Confruntare
româno-maghiară
în
Secuime**

la
Teatrul
Andrei
Mureșanu
din
Sfântu
Gheorghe

Radu Afrim vs Árpád Schilling
doi creatori de teatru, două estetici, două lumi teatrale

un singur câștigător:
comunitatea spectatorilor din Sf. Gheorghe

24 - 27 septembrie 2007
se verifică rezistența teatrului românesc
la dialogul cultural european

TEATRUL ODEON LA PARIS (I)

Lenjerie intimă à la Ionesco

Pe o stradă îngustă cît o cutie de chibrituri, între o shaormerie al cărei vînzător sună dintr-un clopoțel dacă te postezi prea mult în față fără să cumperi nimic și un magazin de bijuterii, se află Théâtre de La Huchette, un spațiu cu 80 de locuri, cam de dimensiunea unui autobuz.

Mihaela Michailov

Pe o pl[acu] de îng[ă] intrare e scris: „-n acest teatru se joac[ă] din data de 16 februarie 1957, f[r]ă n[ter]rupere, primele piese ale lui Eugène Ionesco: *Cinci-piese scurte* [i] *Leçia*”. Acest loc-cult al absurdului, devenit celebru pentru direc[ia] repertorial[ă] obstinat[ă] p[er] n[ost]r[ul] la cap[et], a g[ă]zduit, timp de trei zile (5, 6 [i] 7 septembrie), spectacolul Teatrului Odeon – *Cinci-piese scurte* de Ionesco, în regia lui Alexandru Dabija, dup[ă] ce, pe 3 septembrie, *Block Bach*, regizat tot de Dabija, a fost reprezentat la sediul UNESCO.

Dou[ă] estetici diferite, care mizeaz[ă] pe un poten[țial] de concretețe cu salturi la un moment dat extreme, au în comun abilitatea lui Dabija de a fi vizibil exact at[ît] c[ît] trebuie [i] de a mar[ca] pe simplitate.

Dup[ă] prima reprezenta[ție] cu *Cinci-piese scurte*, Dorina Laz[ă]r a spus: „(tiam) nc[ă] din facultate c[ă] exist[ă] la Paris un teatru unde se joac[ă] permanent Ionesco, dar nu m-am g[ă]ndit nici m[ă]car o secund[ă] c[ă] o s[ă] ajung s[ă] joc în el”. -n trei seri – toate spectacolele au n[ec]put la ora 21.00, dup[ă] terminarea celor fran[co]uze [ti] –, actorii Odeonului – Dorina Laz[ă]r, Oana [te]f[ă]nescu, Antoaneta Zaharia, Ionel Mih[ă]ilescu, Gelu Ni[ș]u, Mircea Constantinescu [i] Pavel Barto[ș] – au vitalizat crochiul absurd, l-au muzicalizat [i] l-au poten[ț]at „românismul” cu b[un]taie lung[ă].

Spectacolul – un studiu al evoluției absurdului

Cinci-piese scurte este spectacolul „mb[un]zirii absurdului, normalizării lui în așa fel” nc[ă] tot nonsensul cu care

este, de cele mai multe ori, asociat s[ă] par[ă] la locul lui, neartificial [i] f[r]ă nici o urmă de stridență în contextul creat. Absurdul cotidian bazat pe tembelismul unor situații recunoscibile care, cu c[ît] s[î]nt mai fireșc asumate, cu at[ît] devin mai puternice [i] mai autentice teatral, e „ntr-o faz[ă] embrionar[ă]” în aceste prime texte ionesciene. Spectacolul devine un studiu al evoluției absurdului, care cere din partea actorilor un joc c[ît] mai temperat, o cobor[î]re c[ît] mai ponderat[ă] în miezul textului. De ce ai avea nevoie s[ă] plusezi [i] s[ă] intri de la n[ec]put „ntr-o vrie f[r]ă sens c[î]nd e mult mai provocator s[ă] ajungi la mecanismele care se afl[ă] la baza e[st]eticii absurdului [i] s[ă] descifrezi” în aparent cele mai normale conversații dozajul [i] uzajul detur[ă]rii în absurd? Rotițele declan[ș]atoare pornesc aproape de fiecare dat[ă] de la o ruptur[ă] în timpul logic, rațional al fiecărui personaj, de la un defazaj de receptare, de la senzația c[ă] cel[ă]lalt [tie] exact ce ai tu în cap. Nu formula de teatralitate aleasă este absurd[ă], ci complexul situațional care o determin[ă]. Se produc astfel fisuri în limbajul [i] în numirea convențională a realităților exterioare. Ce e de-numit ajunge s[ă] nu mai aib[ă] nici o legătur[ă] cu semnificația general acceptat[ă], tot așa cum arbitrarul semnului lingvistic

devine regul[ă] de baz[ă]. Cuvintele alunec[ă] pe panta alienării de sensul prim [i] deviaz[ă] de la contextul lor proximal. De la verbul *cunoa[te]ți* se ajunge la verbul *na[te]ți* într-un schimb de replici care are, evident, un conținut erotic. Dement[ă] repetiției aceleiași discurs „na[te] o nevroz[ă]. Domnul n[tre]ab[ă] [i] doamna se dezbrac[ă] p[er] n[ost]r[ul] c[î]nd r[ă]m[î]n[ă] în susțin [i] chiloși.

Cum poți reacționa c[î]nd [i] se pune, f[r]ă nici un fel de lămurire prealabilă, n[tre]barea: „-I cunoa[te]ți, o cunoa[te]ți, i cunoa[te]ți?”. Nu-ți vine s[ă] n[tre]bi autotomat: „Pe cine, domnule?!” Numai c[ă] r[ă]spunsurile de la care se a[te]apt[ă] o elucidare nu duc nic[î]nieri. La Ionesco, absurdul se infiltreaz[ă] sub acoperirea celor mai banale situații. Personajele cer, aproape de fiecare dat[ă], la propriul lor sistem de referințe, f[r]ă legătur[ă] cu ce li se comunic[ă]. O [i]n pe-a lor. Absurdul se naște dintr-o n[ec]p[er]tare imbatabilă. Dintr-un autism generalizat. Nimeni nu mai ascult[ă] pe nimeni. Fiecare e cu fandația lui. Un doctor honoris causa pic[ă] BAC-ul de timp ce e, dar continu[ă] s[ă] susțin[ă] c[ă] a fost persecutat de profesori [i] l-au copilat pre[ed]intele statului, [i] el cu copila cretin. Idiojenia are culoar liber [i] garanție nelimitat[ă].

Decor modificat

For[ă] spectacolului *Cinci-piese scurte* st[ă] în lipsa absurdului din jocul actoricesc, în fr[ă]nele puse artificiiilor de interpretare. Nu se pleac[ă] de la premisa absurdului, ci se ajunge la el.

Pentru reprezentațiile de la Paris, scena Teatrului de La Huchette fiind mai ngustă [i] mai pu[ș]in ad[ă]nc dec[ît] cea a Odeonului, decorul conceput de Laura Parasciu a fost modificat. Ma[ș]ina a fost nlocuit[ă] de automobile vii, concep[ție] care se pliaz[ă] de altfel perfect pe umanizarea explicat[ă] în text.

Dorina Laz[ă]r, Antoaneta Zaharia [i] Pavel Barto[ș] s[î]nt ma[ș]ina/ma[ș]inul ciupite [i] ncercate pe viu. Schimbarea are un efect comic extraordinar pentru c[ă] punctează antropomorfizarea cu pedala absurd[ă].

Turneul Teatrului Odeon a avut loc la invitația Delegației Permanente a României pe l[î]ng UNESCO, cu sprijinul Ministerului Culturii [i] Cultelor, al Primăriei Municipiului București [i] al Institutului Cultural Român din București [i] Paris.

Despre *Block Bach* la Paris, s[ă]pt[ă]m[î]n[ă]na viitoare.

PREOTUL IULIAN NISTEA DIN PARIS A CREAT 15 SITE-URI DE ORTODOXIE ROMÂNĂ

„Am întotdeauna vreo 200 de mail-uri la care nu fac fa] \ s \ r \spund”

Omul care-l caută  i va sta vrăjit dinainte, pironit de curiozitatea pe care ochii albaștri o revarsă asupra lui.  ntre cei trei preoți care slujesc la biserica românească din strada Jean de Beauvais, Iulian Nistea pare cel mai „călugăr” și e, de fapt, cel mai modern: ai zice că tocmai a ieșit din biblioteca de mănăstire, părăsind manuscrise și letopisețe, ca să asculte necazurile unui suflet rătăcitor. Dacă rătăcitorii sînt români ajunși la Paris, ceea ce părăsește

părintele pentru ei nu sînt nici pana, nici foi vechi de pergament, ci, adesea, tastatura calculatorului. Părintele Iulian Nistea este unul dintre cei mai prolifici webmasteri români, autor, în c țiva ani, a peste 15 site-uri de ortodoxie românească. El însuși un fiu rătăcitor, fostul student la matematică e convins acum că și cuv ntul mut, în limbaj „html”, poate ajunge la inima oamenilor, via Dumnezeu. C t despre cuv ntul viu, îl rostește t r g nat, ca

maramureșenii. S-a născut în 1972, la Alba Iulia. Adolescentul supărat pe Dumnezeu, c ut nd în Biblie argumentele r zv rtirii, a ajuns, în 2002, preotul românilor din Paris. E în stare să stea de vorbă ceasuri întregi, uit nd de Internet, de telefonul care sună întruna, de Paris. Dincolo de zidul biroului – biblioteca r sufl  doar luminările. Sfinții Arhangheli Mihail, Gavril și Rafael, ocrotitorii bisericii, au ciuit urechea.

**Interviu realizat de
Cristina Hermeziu**

Cum e să locuie[ti în Cartierul Latin, vecin cu Dumnezeu, la biserica românească din Paris?

E un privilegiu să locuie[ti în cartierul ăsta care a fost al studenților. Acum e cartierul neoburghezilor, al celor bogaii.

Ce spun vecinii francezi c nd v d puhoi de lume care c nt  pe stradă,  ng  biserică, de exemplu, în s mb ta Paștilor?

-n biserica asta n-au fost numai bune, au fost [i rele. Vecinii au văzut de toate. S-au certat, cei de aici, pentru ideile lor. Dar în ace[ti ultimi ani, credinco[ti ortodoc[ti au îndrăznit să iasă la suprafa]. Anul trecut, prohodul la care se înconjoară biserica, s-a făcut aici, la Paris, prin cartier. Oamenii se uită cu o curiozitate adevărată, pentru că e un lucru ciudat (sună mobilul: „Doamne ajută, să vină, o să fim noi aicea”). Se uită, cum spuneam pe vremuri, ca la ma[ini str nise sau ca la zoo. Să nu crede[ti că nu aveau [i ei c delni] , ve[minte, toate astea în biserica catolică. Dar oamenii s-au decre[tianizat at t de tare, Biserica catolică însă[i a suferit acest „depoulement”, [i oamenii au devenit complet rup[ti de religioși.

De c ji ani s nte]i la Paris?

Anul ăsta fac cinci... Trece vremea. Anul acesta, după intrarea României  n UE, s-a făcut prima oară, de Bobotează, un pelerinaj cu sfin]irea apelor, la Sena. Au venit enoriașii de la celelalte parohii [i ne-am adunat to]i aicea, am făcut slujbă la biserică [i apoi am mers la Sena: [i au fost vreo patru sute de oameni, am socotit eu după fotografiile. -mbr ca]i în ve[minte, cu prapuri, steagurile cre[tine[ti, cu c delni]e, cu c nt ri am mers p n la Sena [i am făcut binecuv ntarea apelor.

» „Anul acesta, după intrarea României  n UE, s-a făcut prima oară, de Bobotează, un pelerinaj cu sfin]irea apelor, la Sena. Au venit enoriașii de la celelalte parohii și ne-am adunat toți aicea, am făcut slujbă la biserică și apoi am mers la Sena: și au fost vreo patru sute de oameni, am socotit eu după fotografiile.”

A]i respectat acela]i ritual din]ar , cu aruncatul crucii în ap]e?

Da, doar că n-a sărit nimeni după cruce: aici faci pu[c]arie dacă intri în Sena, e interzis prin lege.

A fost greu să ob]ine]i aprobările pentru acest cortegiu?

Prin toate problemele pe care le-a  nt mpinat în trecut, biserica a avut mai mult dec t alte asocia]ii rela]ii cu poli]ia franceză, a]a  c t s-a  jeles că nu e o manifestajie, ci o manifestare naturală, a ceea ce înseamnă credin]a [i tradi]iile noastre. Era într-o s mb t , n-am deranjat prea mult circula]ia, Sena nu-i departe, au fost doi-trei poli]iști care să opresc  circula]ia. Oamenii din cartier au văzut de toate, în anii aceia pe care nici eu, nici dumnea-voastră nu i-am prins, c nd în fa]a bisericii române[ti din Paris era t rg: oamenii

veneau [i vindeau ce furau. După '89, cu un an înainte de a veni eu.

Nu se mai  nt mpla ast z]i? De ce? Nu mai sînt ho]ii români la Paris?

Nu, ast z]i nu, pentru că încet, încet poli]ia a intervenit. Dar e cert că asta n-a făcut o imagine bună nici românilor, nici bisericii. La un Pa[ti, în al doilea an de c nd sînt eu aici, am făcut  nconjur r bisericii, este loc c t să faci asta, [i c nd am trecut prin spatele bisericii cineva a aruncat o pungă cu apă. Nu-s dec t cinci vecini acolo. Era clar unul dintre ei. [i p n la urmă, Pa[tele nu e dec t o dată pe an, dar ca să vezi ce poate fi în capul unui om... E curtea noastră, [i ei n-avea dreptul să aibă geamuri în partea noastră, dacă e vorba să fim r vi. Ca să nu vă spun ce găsim c nd cur]im [an]urile pe unde se scurge apa la biserica: pungi din plastic, tricouri, chiloji,

de toate... Dincolo de acest  polite]e impusă de o conduită socială, te întrebi totu[ti ce e în spatele ei. Te ia groaza p n la urmă.

Cum a fost drumul de la Alba Iulia la Paris? V-aj]i născut la Alba Iulia... C nd a apărut sc nteia spre drumul bisericesc?

[ti]i cum e... Poate [i pe dumnea-voastră bunica v-a  nv]at „Ta]l nostru” [i „nger, ngera]ul meu”. P rin]ii mei erau credincioși, dar nu-mi amintesc să fi mers la biserică. Cu bunica mergeam la biserică. Acasă aveam icoane, mai ales icoane pe stic  din zonele de acolo. [i aveam o Biblie. C nd am ajuns la v[rsta întrebărilor, 12-13 ani, sigur că am pus m na pe Biblie. Pe vremea aceea apăruseră tot felul de c r]i care nu erau direct împotriva religiei, ci a]a, cumva în]vluit. De exemplu, apăruse Erik von

Daniken, *Amintiri despre viitor*. El ia tot felul de chestii din Biblie [i le pune în leg]tură cu extraterestrii: un întreg amalgam. [i se folosea de Biblie în mod utilitarist: iei Biblia, sco]i un pasaj (sună telefonul fix: părintele Nistea   lasă să sune), [i-i folose[ti cum vrei tu. Bulversat de lecturi de genul ăsta, mi-am zis: stai, dom]le, să iau [i eu Biblia. Numai că atunci c nd nu ai nici un fel de ajutor ca să cite[ti Biblia, mai ales Vechiul Testament, ri[ti să-o iei complet razna. Pentru că limbajul Vechiului Testament nu e un limbaj istoric – cine a fost prezent la crea]ie ca să povestească crea]ia? Toată exprimarea [i ceea ce poveste]te mai ales Cartea Facerii (sună telefonul: părintele activează mesageria) sînt într-un limbaj simbolic [i într-o mentalitate care nouă ne e complet str nina. Oamenii din vechime g ndeau altfel. A]a  c t n-am făcut altceva dec t să mă  ndesc în îndoieli [i în ateism. [i am devenit un ateist militant, aveam adică competen]e, citeam Biblia! ziceam: „cre[tinii  ]tia sînt bătu]i în cap, s vracii. Dacă ar fi citit [i ei m]car Biblia, ar fi văzut că nu-i mare br nz]!” (r de). Imediat după Revolu]iei (eu am terminat liceul în '89) au început să apar în România, ca ciupercile după ploaie, tot felul de chestii, cu energii, cu yoga. Ca majoritatea tinerilor din vremea aia, am fost atras [i am studiat. Paradoxul este că cei care au predicat în anii aceia, Mario Vasilescu sau Vasile Andru, erau totu[ti cre[tini [i n-au putut [i n-au vrut să lase cre[tinismul de o parte. A]a m-am reapropiat de cre[tinism: prin acest  prismă falsă, yoga. Asta a fost u]a din dos prin care am început să mă interesez altfel de cre[tinism. După aceea a fost un moment de decliv, care însă nu se poveste]te. Momentele asta speciale ale harului sînt o lucrare a lui Dumnezeu în ni]te condi]ii nu foarte speciale pentru cineva din afară. De obicei, c nd momentele astea se povestesc nu pot fi  njelese [i ajung la ridiculizare. Dar sigur a existat un moment c nd credin]a a revenit. Pentru că e chestie de credin]e p n la urmă. Nu oricine poate să spună că Dumnezeu există, [i după aceea e un întreg drum, de la a spune că Dumnezeu există [i p n la a crede. E ceva ce nu se poate explica ra]ional (sună telefonul).

Continuarea în paginile 8-9

„De când am venit aici am fost de mai multe ori cu părintele Constantin Tîrziu la Porte Maillot, de Crăciun, de Anul Nou. Acolo sînt copii și femei care se prostituează. N-am făcut decît să ducem o ciocolată și să spunem la mulți ani.”

„Am trecut prin martorii lui

A fost vorba de o 'nt'lnire esențială?

Jurnal[istii nu se pot abține să nu pună întrebări...

Nu, nu se pot abține...

De obicei, astfel de lucruri se petrec în niște momente de cumpănă: de bucurie sau de tristețe. Dar nu are rost să riscăm aceste lucruri. Important e că acest lucru s-a produs, ceea ce înseamnă că tocmai devenisem un convertit, [și după aceea a mai durat încă un an [și jumătate până] am ajuns la creștinism cu adevărat. Un an [și jumătate] am trecut prin martorii lui Iehova, baptilism, prin toate.

Un drum al Damascului...

Nu [tiu, un drum al Damascului. E un mare paradox al lucrării lui Dumnezeu: Dumnezeu nu are limite în felul cum alege să lucreze. Cine citește Biblia, vede: Dumnezeu lucrează printr-un mp'rat p'g'n, Dumnezeu lucrează printr-un m'gar, nu există limite... Am trecut prin yoga, prin neoprotestantism, vedeți de ce, pentru că neoprotestantismul distribuia biblii pe vremea aceea, nu distribuia ortodoxii. Protestanții au invadat piața în anii '90 [și aia am dat [și eu peste un Nou Testament. N-am mai dat peste Vechiul Testament, unde, dacă nu ai credință], te încalceți în simbol, pentru că nu poți să faci legătura între semnificat [și semnificat. Eram student la matematică], [și am făcut acest drum împreună] cu un coleg, care [și el s-a convertit. El a devenit profesor de matematică], dar în același timp un ortodox practicant, foarte implicat [sun telefonul]. -i ajuta pe profesorii de religie.

Aji p'v'rat matematica...

Drumul Damascului l-am început cu acest coleg al meu, el a continuat matematicile, eu, la puline luni după ce am devenit propriu-zis creștin, n-am mai suportat. Simțeam că trebuie să mă îndrept spre ceva umanist. („Nu l'saji acolo cafeaua.” „N-o las, doar că o beau mai n'cet.”) -n cei doi ani c't am fost la matematică a fost bine, pentru că fundamentele filosofice ale matematicii atunci se fac. Foarte importante pentru cineva care vrea să înțeleagă sensul lumii [și al vieții]. Oamenilor li se pare că matematica e at't

de exact. Matematica e prima dintre convenții care are aerul de exactitate. Ap'rea pe vremea aceea un fel de ghid cu toate facultățile din țară, nu prea gros, [și m-am uitat pe acolo să caut literă, filosofie, teologie, care era [și ea una din opțiuni]. Am început teologia la Sibiu.

Dar v-ați mutat la București. De ce?

La București, pentru că trebuie să spun asta, pe vremea aceea, în '92, la Sibiu nu era un 'nv'lm'nt cu seminarii, un 'nv'lm'nt dinamic. Eu veneam dintr-o facultate unde se vorbea cu profesorul la seminar, nu am digerat acest sistem static [și după anul 'nt'i, m-am dus la București.

V-a dezamăgit vreun pic noua cale?

-ntrebarea e întotdeauna foarte personală. Important e ca omul să fie în voga la lui. Aceasta era chemarea mea, chiar dacă nu am devenit preot imediat după ce am terminat facultatea, în '96. Am devenit preot c'nd am venit la Paris, în 2002. P'rintele Rafael Noica spune că există dezamăgire acolo unde a existat amăgire. Omul s-a iluzionat, [și vine momentul c'nd lucrurile se descoperă], un moment de criză. „Crisis” în grecește înseamnă judecată. -n momentul crizei ne dezamăgim de o falsă realitate. Dezamăgirea în sensul că omul ajunge să cunoască neputințele omenești acolo unde nu s-ar fi așteptat. [și lucrul acesta 'l, smintește] în loc să-l înțeleagă. M-am scandalizat [și eu de tot felul de lucruri [și p'n] la urmă poate m-am înțelepțit. (r de)

Ce căutați la Paris?

Asta e încă o istorie. Alegerea pentru teologie nu a fost în principal o alegere pentru profeție, dovadă că nu am vrut [și nu am devenit preot imediat. A fost o alegere de slujire, de dedicare. Această dedicare putea să ia forma monahismului. -ntr-un fel a luat-o: s'nt preot celibatar, am stat în m'v'stiri, la muntele Athos, am stat aproape un an la schitul Almas din județul Arad. -n viață] [și spui că faci un lucru bun [și, dacă] teoretic pare a[a, poate nu-i chiar ce-ar trebui. După mai multe peregrinări, eram într-un moment de cumpănă] în 2002, [și atunci -nalt Preasfințitul Iosif al Mitropoliei Orientale [și Occidentale] căuta un preot pentru parohie, pentru

biserica de aici. Parohia e foarte mare [și p'rintele superior Constantin Tîrziu nu făcea față]. -nalt Preasfințitul, maramureșean [de felul lui, a stat la Alba Iulia o vreme, l-a întreat pe Preasfințitul Arhiepiscop Andrei de la Alba dacă nu are vreo sugestie [sun telefonul]. -naltul Andrei m-a propus pe mine: m' cunoștea, lucrasem la biblioteca Arhiepiscopiei, făcusem o emisiune religioasă la postul local de TV; fusesem [și secretarul lui. A[a am ajuns în Franța, în] să [tiu prea multe despre această biserică]. Pur [și simplu eram într-un moment de cumpănă] [și am intrat de această u[și care s-a deschis. După ani de căutare sufletească, c'nd omul [și caută locul în viață], mulți tineri trec prin asta, a fost ca un fel de ajungere la liman. Am ajuns într-o situație, într-o stare în care pot spune că s'nt în rostul meu, la locul meu.

Care e p'n] la urmă acest rost?

C'nd privești dinspre biserică înspre altă parte ai aceeași perspectivă. Dincolo de perspectiva ochiului e vorba de o perspectivă spirituală, care se schimbă complet prin trecerea la profeție. Eu, care am făcut această trecere, nu pot să explic. Sigur că e o lucrare a harului profeției care se dă prin această taină, dar se schimbă ceva în modul de a vedea lucrurile: vezi mai mult [și ești într-o poziție de a-i ajuta pe oamenii care vin [și asta e principala îndelincire.

Vorbești de „har” [și de „taină”. E ceva care „și se dă” sau e o vocație omenească?

Dacă vorbim în termeni de descoperire, oricine ar trebui să poată să descopere lucrul acesta. Dar nu oricine poate să descopere lucrul acesta. Jos, în holul bisericii se pregătește o expoziție de icoane. Pot să trec încerc eu, că nu voi deveni niciodată iconograf! Nu am această vocație. Prefer să vorbesc în acești termeni, de vocație, de descoperire a cvii. Sigur că e ceva special. [și se dă] ceva ce e clar că nu e al tău. Eu v'nd, c'nd predic de exemplu, în] să [tiu întotdeauna exact pe unde mă va duce vorbirea, v'nd că atunci c'nd omul n-o face pentru sine, ci pentru oameni, Dumnezeu pune har în vorbă, ceea ce face ca să fie o lucrare în folosul oamenilor

care vin. La fel se întâmplă [și la spovedanie cu lucrarea harului profeției: se întâmplă un ceva care e dincolo de tine. Nu-l ajuți pe om prin deșteptăciunea ta, prin cunoștințele tale psihologice sau chiar teologice, ci-l ajuți pe om pentru că faci efortul de a-l asculta [și a-l înțelege, [și în felul acesta Dumnezeu face o lucrare a lui ca să poți să spui ce trebuie. Ceea ce nu-i u[or c'nd oamenii vin cu necazuri.

Fr'v' să intrăm în taina spovedaniei, românii din Paris s'nt niște oameni „neclivji”, cu necazuri multe?

Mi se pare normal: toți s'ntem aici oameni dezr'd'cinat[i], dezna]ionalizat[i], deculturalizat[i], trebuie să ne „inculturăm” în această țară, să ne integrăm. Acest travaliu de a asimila intelectual o altă civilizație e mult mai greu pentru oamenii simpli dec't pentru intelectuali.

Nici pentru intelectuali nu e u[or...

Nu, dar ei n'va] mai u[or limba, au acces la cultură, apreciază acest lucru. Pe c'nd oamenii simpli, nu. Nu numai că ești dezr'd'cinat, dar ești singur. E o singură țară înfricoșătoare. Chiar [și între francezi: oamenii locuiesc pe același p'lier [și nu-] dau bună ziua o viață întreaga. -n Paris, pentru că la țară nu e așa. Românii s'nt aici mai dezchilibrat[i] dec't acasă [și au probleme. Uneori nu-] dau seama de lucrurile în care intră, se scufundă, devin mai iritabili, mai nervoși, mai stresat[i], mai obosiți. [și nu-] dau seama de unde le vin problemele, ce importanță are în viața lor această dezr'd'cinare.

Studentii români de la Paris v' caut?

N-a] vrea să generalizez. C] studentii români s'nt în Franța? Vreau [ase mii. -n raport cu populația României, s'ntem țara cu cei mai mulți studenți în Franța. [și numai în regiunea pariziană probabil că s'nt două-trei mii. -n cinci ani de c'nd s'nt aici am cunoscut poate vreo c'eva sute. Studenții români la marile [colii franceze, nici francezii nu ajung u[or: ca un român să ajungă acolo înseamnă că e foarte bun. [și în v'nd că au probleme psihice din cauza dezr'd'cinării, în singurării, a faptului că nu au luat în seamă dificultățile relaționale. S-au l'sat, s-au

l'sat, s-au l'sat... S'v'd floarea studenției românești la Paris cu astfel de probleme, ca fait mal! S'nt tot felul de oameni care vin la spovedanie: cu ce să încep, prostituate [și homosexuali, oameni care fură, hoji]...

Șigani?

Șigani vin mai rar la spovedanie, [tiți cum e, Șigani s'nt mai mult superstițioși] dec't credincioși. Sper să nu mă dea în judecată pentru asta, că s'nt mari specialiști în Franța în sensul acesta.

Adică?

Zeci de mii de pl'ngeri ale Șiganilor la Consiliul European. A[a [și făceau ei acte în Franța]. După ce nu s-a mai dat azil politic, s-a dat azil pe probleme de persecuție etnică. Am fost odată la înmormântarea unui Șigan, pe Quai de Bercy, la Institutul de medicină legală al Parisului. Acolo s'nt duși cei care mor pe stradă.

„DE CÎTEVA ORI PE AN MERG LA CONCERTE”

Cum arată Parisul subiectiv al părintelui Nistea?

Nu am timp de mari descoperiri ale Parisului. Sînt toate cele ale bisericii, mai întii. Pe urmă, dacă mergi la vreun român să faci o sfestanie acasă, de obicei stau în banlieue-uri, la periferie, îți ia jumătate de zi numai să mergi. Dar profit de cartierul bisericii. Sînt niște străduțe pe aici prin arondismentul 5, ai senzația că sînt din vremea mușchetarilor. Pietre și clădiri care sînt de sute de ani acolo. Asta e Parisul meu. Cel mai adesea mă plimb pe cheurile de pe Ile Saint-Louis, mai ales în anotimpuri cînd nu sînt turiști. Insula Saint-Louis poate fi făcută aproape în întregime pe malurile Senei. E foarte liniștor. În rest, sper că fiecare român s-a dus să vadă

Eug ne Ionesco la Théâtre de La Huchette, atît de intim. De cîteva ori pe an merg la concerte, la cîte un film. Nu sînt mare fan al parcurilor Parisului. Au un fel de pietriș, mai mult un fel de praf, și la Tuileries, și la Luxemburg...

Ce nu știe lumea despre dumneavoastră și ați vrea să știe?

Lumea n-ar trebui să știe chiar așa, totul. De exemplu, dacă unii oameni simpli ar afla că eu lucrez cîteva ore pe Internet ar putea să se smintească. O tînără - mi s-a părut cam îndrăzneată, n-am zis nimic, dar mi s-a părut îndrăzneată - mi-a spus: „Mi se pare că stați cam mult pe Internet, mai aveți timp să vă faceți rugăciunea de seară?”. Ca, alors!

Iehova, baptism, prin toate”

am avut o cununie. Ce vreji? Omul care trăiește moartea copilului lui e cel mai nefericit. Eu trăiesc cu el această nefericire. Dar în aceeași zi m'au dus [i fac o cununie. Credeți că eu m'au dus [i plng la cununie aceea? Nu pot. Trebuie să plng cu cel care plnge [i să te bucuri cu cel care se bucură. Nu vreau să viu clinic. [i nici nu vreau să v'atac. Presa are tendința să pun pe primul plan un soi de evenimential care i'excită pe unii oameni. Viața e fcut în a[a fel 'nc'există tristețe, nefericire oriunde. Parisul atrage mulți lume: turiști, oameni de [tiin] pe la congrese, studenți [i atrage... oamenii bolnavi, pentru spitalele de aici. Cunoscu în fiecare s'pt'm'n'romani care s'nt la spital, s'nt pline spitalele de români. [i noi nu facem destul. Am putea m'car să organizăm un grup care să meargă să le dea c'rt] de citit. S' treci pe la ei să stai de vorb' c'teva minute. Catolicii, mult mai bine organizați, fac asta aici.

Nu-mi pare rău că v-am pus n'rebarea, ba chiar am s-o reformulez: dați-mi exemplul de un caz nefericit care s-a transformat ntr-o renaștere.

De c'nd am venit aici am fost de mai multe ori cu p'rintele Constantin T rziu la Porte Maillot, de Cr'ciun, de Anul Nou. Acolo s'nt copii [i femei care se prostituează. N-am fcut dec't să ducem o ciocolat [i să spunem la mulți ani. Prostituta aceea s-a bucurat că cineva s-a g'ndit la ei, nu ca la ceea ce fac, ci ca la ceea ce s'nt: niște oameni. V' spun: unul dintre copii, de [i nu-i ufor să ie] din acest sistem, a reu[it. S-a n'tors în România, unde face [coală. Două dintre prostituate au ajuns apoi ntr-un c'min de fete, au stat acolo o vreme [i mai apoi s-au integrat în societate. Asta nu n'seamnă că am fcut mare br'ză. Probabil că acolo lucrurile s'nt complicate [i foarte grave. [i eu, unul, nu [tiu ca cineva să fac ceva. Dar eu v' spun ca un cre[tiin: evenimentialul nu are valoare în sine: singura lui particularitate e că s-a ar'tat. Cr'ciunul, de pildă, noi l'srb'ntorim cu mare fast, dar el n-a fost un eveniment. Iertajii-m], pentru mine evenimentul e de fiecare clipă. Faptul că doi oameni pot să stea de vorb' e un eveniment frumos. Eveniment e c'nd omul poate să-[i deschid] inima. Atunci vine harul lui Dumnezeu [i se petrece o minune n'tre oameni. Pentru mine, asta e sensul adev'rat al evenimentului: această clipă de har, c'nd inimile oamenilor se deschid.

De ce s'nt mai multe biserici românești la Paris?

Pentru că... s'nt mulți români. La Paris s'nt trei parohii ortodoxe românești [i o parohie greco-catolică. Biserica din Jean

de Beauvais e vechea biserică românească din Paris. A fost nfiin[at] de Arhimandritul Iosafat Snagoveanu în 1853, el fusese ministru în guvernul pa[otist. [ti] ce ministru era? Ministrul n'srcinat cu eliberarea [iganilor, robi pe vremea aceea! Capii revoluției pa[otiste, obligați să se exileze, au venit, cei mai mulți, la Paris. Parohia nfiin[at] atunci se mută în această biserică, în 1882. C'nd s-a instalat comunismul în România, în 1948, biserica de aici rupe relațiile cu patriarhia română, c'nd n'jelege că biserica din România nu mai ia decizii n' deplină libertate. Istoria e complicată: bisericește rupi tu relațiile cu biserica mamă, dar ca să funcționezi ai nevoie de un episcop care i] d' girul [i harul. Iar episcopul, la r'ndul lui, trebuie să fie integrat ntr-un sinod recunoscut de episcopi.

Nu era ufor de g'sit o altă soluție. Nici una din patriarhiile tradiționale nu voiau să primească această biserică, pentru că [i Patriarhia de Constantinopol, [i Biserica rusă, [i Biserica s'rbă, [i cea antiohiană formează mpreună comuniunea ortodoxă. Ele nu admit să-[i treacă] de la unii la alții parohiile. [i atunci biserica românească riscă să r'm'nă în aer [i să nu aibă dreptul de a sluji.

S-a g'sit soluția de a intra în comuniune sub sinodul ru[ilor albi, cum se numesc, ru[ii din exil, cam în aceeași situație ca [i românii din exil, doar că exilul lor a nceput cu 40 de ani înainte. S-au organizat ca biserica ortodoxă a ru[ilor din exil. Parohia română s-a al'turat eparhiei ruse, pentru că în plus avea idei politice asem'n'toare, cu toți exilații persecutați de comuniști. Lucrul acesta a durat p'n' în 1998, c'nd biserica a cerut să iasă de sub această jurisdicție [i a intrat în comuniune cu episcopia românească din America.

E o situație tranzitorie p'n' c'nd se g'sește o altă soluție: probabil că va fi revenirea în cadrul patriarhiei române. S-au creat niște sensibilități. Statul român comunist a ncercat, în cincizeci de ani, să intervină în viața bisericii de aici, au ncercat să recupereze biserica, [i oamenii de aici, din vechiul exil, au fost cumva n't'r'tați, provocați. Revoluția din România a fost ceva important, dar vechiul exil n-a v'zut o restaurație, o revenire a situației din '48, c'nd era regele: în biserica românească din rue Jean de Beauvais se pomenește p'n' astăzi regele. Celelalte parohii românești – una e g'zduiță ntr-o capelă la Saint-Sulpice [i cealaltă s-a mutat acum la Clichy – aparțin de Patriarhia ortodoxă română.

PREOTUL WEBMASTER

Cum ați ajuns să creați, să găzduiți, să lucrați un site de ortodoxie românească?

Am trebui să vi le arăt, pentru că s'nt mai multe: s'nt 15, chiar prea multe.

Asta n'seamnă o muncă zilnică...

Da, o muncă de câteva ore zilnic. S-a născut aproape ca o joacă. S-a născut la Alba Iulia, lucrăm la mai multe reviste pe vremea aceea, aveam multe materiale: pe prima mea pagină, nistea.com, am pus tot felul de texte, și mai ales am pus pe Internet ceea ce nu exista deloc, o pagină cu p'rinții duhovnicești români – cam cei pe care îi vedeți acolo –, cu prezentarea lor, cu cuvintele lor, cu scrierile lor. În '99, lucrul asta a devenit foarte cunoscut. Tot lucrând, am început să mă specializez, pentru că e ca o limbă străină pe care o înveți: se cheamă „html”. Și apoi am ajuns să creez și alte site-uri pe care le-am considerat necesare, cum s'nt calendarul ortodox sau site-ul despre icone.

Ați creat și un site de întrebări și răspunsuri duhovnicești...

Da, l-am creat după ce am devenit preot.

Asta n'seamnă că, într-un haos total e Internetul, cineva ajunge să vorbească despre lucruri atât de esențiale într-un anonim complet...

Împreună cu alți tineri care au site-uri creștine am făcut o asociație, Asociația webmasterilor ortodocși români, și lucrăm în grup. Adresa e ortodox.ro.net.org. Încercăm să-i sprijinim pe cei care vor să facă site-uri ortodoxe: s'nt parohii care vor, și în același timp lucrăm împreună ca să creăm vizibilitate pentru site-urile noastre. Din punct de vedere tehnic, asta n'seamnă că trebuie să fii g'șit cind te cauți pe Google, de exemplu, în topul căutărilor. Am ajuns să fim căuțați foarte des, mai ales în zona site-urilor ortodoxe.

Într-un fel era în logica timpurilor să se ajungă aici. Dar duhovnicește, putem spune că am ajuns la o spovedanie pe Internet, în relația preot – omul de rind care vrea să-și descarce sufletul în total anonim?

Eu am întotdeauna vreo 200 de mail-uri la care încă nu fac față să răspund, vin cu zecile pe zi. Oamenii pun întrebări: informative, dar uneori e o întrebare duhovnicească. Omul spune: uite, asta se întâmplă în viața mea acum, cum aș putea să trec peste asta. S'nt întrebări de îndrumare duhovnicească. Cind omul vrea să transforme acest lucru în spovedanie, eu descurajez lucrul acesta. Eu explic oamenilor că nu se poate înlocui ceea ce se dă la spovedanie în biserică. Spovedania nu poate fi înlocuită cu un schimb de email-uri. Fără îndoială, există cazuri speciale. Eu primesc mail-uri de la o tinăra care e în Egipt, căsătorită cu un musulman. Acolo

există o biserică coptă, dar ea nu vorbește copta, ei nu vorbesc engleză, e complet ruptă. În România oricine poate merge la biserică sau poate căuta la mănăstiri mari p'rinții duhovnicești să stea de vorbă cu ei. Dar s'nt oameni în lumea asta care n-au acces nici la cărți bisericesti, nici la biserică, nu au cu cine vorbi, cu cine se sfătuie duhovnicește. Pentru că Dumnezeu lucrează, nu doar prin preoți sau prin biserică, lucrează prin oricare alt om. Dar uneori nu ai cu cine vorbi. Vă dau exemplu pe cineva din Coreea sau din țările arabe. S'nt cazuri pentru care nu există altă posibilitate decât de a fi tratate prin Internet.

Nici o erezie, prin Internet, în ceea ce privește îndrumarea duhovnicească?

Spovedania e mai mult decât îndrumare duhovnicească. Poate să vină cineva la biserică, își descarce sufletul, tu să nu ai ce să-i spui: e o spovedanie fără îndrumare duhovnicească. Spovedania e această taină a

dezlegării de păcate, putem să luăm o imagine adevărată a unei dezlegări, a unei ruperi de păcatele proprii și corborației acestui har care vedează rănile create de păcate, și de greșeli, și de neputințele noastre. Deci s'nt niște lucruri care se dau în spovedanie și care nu pot fi înlocuite. Deși există cazuri în istorie. De exemplu, Sf. Vasile cel Mare, care a trăit în sec. 4: o doamnă a vremii și se confesează prin scrisoare. Ea se află în condiții cu totul speciale, fiind dintr-o familie nobilă, scăpată. Sf. Vasile cel Mare primește, acceptă această spovedanie prin scrisoare. Dar care dintre preoții de pe Internet va putea judeca cu adevărat că e vorba de un caz în care nu s-ar putea altfel? Totuși, și prin răspunsuri care se dau prin Internet omul se ușurează oricum, omul se folosește și merge mai departe, vedeți? Sigur că există ceva care se transmite. Dar eu evit orice confuzie între ceea ce se întâmplă pe Internet și spovedanie. Deși pentru cazuri cu totul excepționale nu exclud ca cineva să poată considera, la un moment dat, lucrul acesta ca posibil. Dacă a fost posibil prin scrisoare, de ce n-ar fi posibil prin Internet? Există un părinte contemporan care a murit, părintele Porfirie, era grec. Avea un dar duhovnicesc, darul înainteverderii. Din tinerețe primise un dar: cel al vederii dincolo de dimensiunea spațiului. El, dacă se gindea la tine, te vedea unde ești. Se povestește că oameni pe care i-a cunoscut îl sunau de peste tot din lume. Din America de Sud, de pildă, și părintele închidea ochii și spunea: „A, ce frumos e acolo la tine!”. Sigur că părintele putea să facă spovedanie prin telefon, pentru că era, de fapt, prezent acolo unde era și omul. Asta e Sf. Vasile cel Mare a făcut spovedanie prin scrisoare, părintele Porfirie a făcut prin telefon, dar eu nu fac spovedanie prin Internet! (ride). Se va găsi însă cineva să o facă.

Mă n't mpin doar niște francezi, nu era nici un [igan. Vine un francez direct la mine, m-a v'zut mbr'cat n' preot [i-mi spune din prima: „A, c'est vous qui sortez les tziganes des églises avec les pierres!”. Era de la o asociație renumită n' Franța de ap'urare a drepturilor [iganilor. Erau foarte ndoctrinați! Au vrut să filmeze, n-am avut nimic mpotrivă, au spus că merg cu co[ciugul în România să filmeze [i acolo. Le-am spus foarte bine, mergeți la fața locului, v' dau cartea mea de vizită [i c'nd v' n'toarceți s'tm de vorb'. Credeți că-au mai venit? Nu.

n'tre cei care v' caută s'nt mulți români în situații disperate?

Nu putem face un barometru al nefericirii oamenilor. [i nici nu [tiu dac' e bine. Le spunem ntr-o zi oamenilor la predică: ntr-o s'mb'tă s-a n't mplat să n'mom'ntez o fată de 8 ani, care murise de cancer. [i tot n's'mb'ta aceea am botezat un copil. [i tot n's'mb'ta aceea

» **În zece ani, odată cu înființarea primei și singurei asociații de webmasteri ortodocși români (vezi www.ortodoxronet.org), părintele Iulian Nistea a creat alte 15 site-uri. Site-ul <http://www.calendar-ortodox.ro> are o medie de 2.000 de vizitatori pe zi, urmat de nistea.com, cu 1.700 de vizitatori zilnic. Ultimele site-uri create (educatie-catehetica.ro, www.nepsis.org) s'nt porți deschise tuturor românilor din afara țării care vor ca și copiii lor să păstreze limba și spiritualitatea românească.**

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Se auzi, 'n fine, soneria (a telefonului, a celui fix, — iar nu aceea de la u[ur]are pe care, dimpreun[un] cu ipochimenii acestei scrieri, 'l are autorul 'nsu[i], ajuns la grea ananghie narativă, — sau naratologică, m[ai] rog.

El adaugă, modest, 'n paranteză, c[ă] nu-i domnia sa inventatorul acestor strategii [i] stratagemelor dietetice, — cam r[es]uflate azi...

(*Diegetice*, nu *dietetice*, atenție: corectorii-s rugați s[ă] ia aminte!)

Pentru c[ă] numai dietetic sau frugal nu poate fi regimul românesc...

(*Românesc*, nu *românesc*, atenție: corectorii-s rugați s[ă] ia aminte!)

{i nu poate fi frugal sau dietetic, indiferent de cantitatea de personaje [i] eveniment pe care le conține el, pentru c[ă] romanul nu e un pap[ă] lapte, ci un 'ngHITE-tot, ca stru[lu]l, — ba chiar o mla[ti]n[ă] enormă, o mocir[ă]nă, un sm[er]c, adic[ă] o capcană rimbaldescă, „oii pourrit dans les joncs tout un Léviathan!“)

— Cum v[ă] spuneam, ad[ă]ug[ă] Vasile, cu trimitere la Johann Wolfgang...

— Goethe, strigar[ă] fetele, -n duet.

— La Johann Wolfgang, o jinu pe-a lui Vasile, romanul este arta am[n]rii; or, am narea presupune timp, adic[ă] vreme de pierdut (dac[ă] nu chiar pierdere de vreme). Presupune, fr[ă] nicio ironie, durata necesar[ă]... „putrezirii, n[ost]re stufurii sale, ale unui 'ntreg Leviathan“, Leviathanul, dac[ă] vrei[i], al acestei lumi fenomenale, al inexhaustibilei fenomenalit[ă]ți.

— E ceea ce José Ortega y Gasset rezumă, foarte sugestiv, 'n titlurile a două paragrafe din eseu s[ă]u *G[ra]nduri despre roman*, anume: § *Romanul, gen 'n[ost]ru* [i] § *Romanul, gen stufoș*.

— Cum, se miră Vasile Elisav, 'n fa[ța] erudiției tinerei Carmen Carpen, I-ai citit [i] pe Ortega y Gasset?

— Cine mai s[ă]nt [i] v[ă]tia, zise Nora.

— [i]tia doi e numai unul singur, ca, uneori, noi două, zise Carmen. Apoi, c[ă]tre Vasile Elisav: da, 'n traducere; 'n rest, s[ă]nt sigur[ă], iubite dom profesor, c[ă] la sf[âr]șitul frazei acesteia din urmă, a[și] dublat semnul 'ntreb[ă]rii prin unul al exclam[ă]rii, al mir[ă]rii, al unei mir[ă]ri admirative.

— O singură remarcă, dragă Nora, care aduce a u[or] repro[ș]: dac[ă] vorbim la fel tus-trei (c[ă]ci nu doar tu, dar [i] colega ta vorbi[i] ca mine), fi-vom acuza[i] de cititor „de pe stradă“, poate: de cel 'n ipostază de critic, categoric) c[ă] personajele acestei cărți, adic[ă] noi, nu se diferențiază mai deloc la nivel...

— Verbal, am priceput, 'l 'nterupte, nu fr[ă] o urmă de blazare 'n ton, Nora Aron.

— C[ă]t despre autorul 'nsu[i], continuă Carmen Carpen, cam care-i este propriul regim idiolectal?

— S[ă]nt sigur[ă], iubite Carmen, c[ă] la sf[âr]șitul frazei acesteia din urmă, ai dublat semnul 'ntreb[ă]rii prin unul al mir[ă]rii, al unei mir[ă]ri dojenitoare... După cum tot at[ă]t de sigur[ă] s[ă]nt, dom profesor, c[ă] 'n sintagma *cititorul de pe stradă*, pe *de pe stradă* l-ai ghilimetat.

{i Nora, ridic[ă] ndu-[i] cam la nivelul umerilor m[in]te 'ntinse, b[ă]tu aerul de două ori la r[ă]nd cu indexul [i] mediul alipite.

Gestul p[ă]rea comic ca mi[c]area urechilor iepurilor filmelor de animație, alias *cartoons*.

(Continuarea în numărul următor)

Poiana cu prozatori

Pentru orice cititor de bună-credință, perioada literară din deceniul zece a trebuit să pară una de o incredibilă sărăcie. Pînă în 1989 aveam o pleiadă de „consacrați“, unii intrați în manuale, alții ca și intrați. Sentimentul era reconfortant: literatura română se putea fali cu o actualitate productivă, cu o serie de destine literare de primă mînă ce puteau fi urmărite *in the making*. Dintr-odată, „grii“ prozei românești au dispărut, „clasicii în viață“ au părut să intre în degradingoladă, „reușitele“ lor literare fiind cel mult palide amintiri, silnic

aggiornate tematic, manieriste ca stil, a ceea ce scriseră odată. De la *Ianus* al lui Eugen Barbu și pînă la *Supunerea* lui Eugen Uricaru, numai dezamăgiri. Spectacolul, oricît ar plăcea carnasierilor noștri, e trist. Unde s-or fi dus toți acei scriitori *dinainte* grație cărora aveam senzația că există o literatură română vie, bogată, de o remarcabilă calitate? În ce poiană se duseseră ei să doarmă? întreb, folosindu-mă de o frumoasă imagine din cartea (*Cine adoarme ultimul*) acestui veritabil „nepot al clasicilor“ care se numește Bogdan Popescu.

Doris Mironescu

Unde s[ă] se fi dus? Ia, p[ă]n[ă] la, c[ă] poiana lui locan, s[ă] facă nițic[ă] politic[ă], mi vine s[ă] spun după lectura romanului Gabrielei Adame[teanu], -*n[ost]ru* [i] Adame[teanu] s[ă] se st[ă]r[ă]nească din nou interesul cititorilor. Deoarece această rescriere echivalează cu o schimbare de optic[ă] a autoarei asupra propriei cărți. Pur [i] simplu, la ediția a doua, cartea n[ost]ră seamănă altceva dec[ît] a n[ost]ră semnat la prima apariție. -*n[ost]ru* [i] Adame[teanu] 2003 era romanul liric [i] experimental al exilului [i] al imposibilei întoarceri, cețos [i] diafanizat pe largi porțiuni. Doar c[ă] teva personaje c[ă]p[ă]tau o voce individuală, majoritatea devenind voci dintr-un cor, timbrul lor personal fiind aglutinat, anonimizat, chiar atunci c[ă]nd (n[on] partitura lui Daniel Izvoranu, de pildă) p[ă]rea s[ă] se aud[ă] singur. Epicul era jertfit planului simbolic, fiecărui personaj [i] fiecărui secven[ță] i se suprapunea un echivalent mitologic, ceea

trebuie considerat[ă] independent de [i] comparativ cu variantele precedente [i] care reface legătura cu cea mai bună tradiție a prozei postbelice, a[șa] cum fusese ea ilustrat[ă] 'ntre alții, [i] de Gabriela Adame[teanu] s[ă] se st[ă]r[ă]nească din nou interesul cititorilor. Deoarece această rescriere echivalează cu o schimbare de optic[ă] a autoarei asupra propriei cărți. Pur [i] simplu, la ediția a doua, cartea n[ost]ră seamănă altceva dec[ît] a n[ost]ră semnat la prima apariție. -*n[ost]ru* [i] Adame[teanu] 2003 era romanul liric [i] experimental al exilului [i] al imposibilei întoarceri, cețos [i] diafanizat pe largi porțiuni. Doar c[ă] teva personaje c[ă]p[ă]tau o voce individuală, majoritatea devenind voci dintr-un cor, timbrul lor personal fiind aglutinat, anonimizat, chiar atunci c[ă]nd (n[on] partitura lui Daniel Izvoranu, de pildă) p[ă]rea s[ă] se aud[ă] singur. Epicul era jertfit planului simbolic, fiecărui personaj [i] fiecărui secven[ță] i se suprapunea un echivalent mitologic, ceea

ce putea s[ă] justifice 'ncejo[area] perspectivei. Trimiterile f[ă]cute de cronicari sau de autoarea 'ns[ă] [i] la Butor sau Lobo Antunes, perfect 'ndrept[ă]tite, nu epuizau totu[și] capitalul de noutate adus de Gabriela Adame[teanu] 'n formula românească a -*n[ost]ru*.

De la proza „esopică“ a n[ost]rei din 1989, romanul din 2003 trecea 'n zona divagăției lirice, a dialogului cu umbrele, a referinței ceajoase la intertextul *Odiseei* [i] al unui trecut greu de scos la iveală. Romanul reprezenta o amplă 'ncercare a personajului de a stabili un dialog cu morții: *cum mortuus, in lingua mortua*. De aici lungile pasaje liric-monologate, de aici transformarea dialogurilor 'n intersecții de g[ra]nduri pe jumătate rostite.

Romanul devine elocvent în calitatea sa de dezbatere existențială

-*n[ost]ru* [i] Adame[teanu] 2007 aduce o schimbare majoră: din „poematioul“ experimental anterior, cartea a devenit un „roman-roman“, cu personaje perfect motivate psihologic [i] cu o structură cristalină a nodurilor conflictuale. Paralelismele anterioare s[ă]nt dezvoltate, analizate 'n complicitate lor raporturi, dep[ăș]ind schematicismul simbolic. Cele două „hagiografii“ esențiale s[ă]nt cel al lui Traian Manu, savant de prestigiu stabilit 'n Italia,

SEMNAL

Gustave Flaubert, *Doamna Bovary*, ediție cartonată, traducere din limba franceză și note de D.T. Saroff, ediția a II-a, îngrijită și prefăcută de Ioan Pânzaru, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 440 de pagini, 49.95 lei

„Flaubert se opune 'n acela[și] timp artei zise oficiale [i] care era adesea doar un comentariu u[or] politizant al virtuților burgheze, ca [i] nihilismului g[ra]ngios al «boemei», adic[ă] al celor care aspirau 'n secret s[ă] p[ă]trundă 'n oligocrația tiparului, contest[ă]nd-o totodată. *Doamna Bovary* este rezultatul unei hotăr[â]ri ostentative: pentru a le ar[ă]ta tuturor acestor domni ce n[ost]ră artă. Flaubert va renunța la subiectele [i] forma pe care le considera adecvate unei g[ra]ndiri superioare [i] pe care le ilustrase 'n *Ispitirea Sf[ântului Anton*, 'n favoarea celei mai umile materii: romanul, mai mult, adulterul, mai mult, faptul divers petrecut 'n provincie. Acestei substanțe infame, pe care el 'nsu[și] o detestă [i] o disprețuiește, 'i va aplica puterea artei celei mai 'nalte.“ (Ioan Pânzaru)

„Flaubert este un povestitor neobosit [i] inepuizabil, un descriptiv de o minun[ă]ioasă subtilitate ale cărui pagini nu se aseamănă cu cele ale lui Stendhal [i] nici cu cele ale lui Balzac. El scrie despre viața de fiecare zi a[șa] cum se scrie istoria — cu o severă r[es]pundere.“ (Barbey d'Aureville)

Miguel de Unamuno, *Ceață* — *Trei texte despre Ceață* • *Cum se face un roman*, traducere din limba spaniolă, introducere și note de Sorin Mărculescu, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 496 de pagini, 32.95

O nouă traducere [i] 'n acela[și] timp, o reinterpretare a unui roman ap[ă]r[ut] cu multă vreme 'n urmă la Editura Univers cu titlul *Negura*. „Speranța vie 'nvinge voința divină! A crede 'n a[șa] ceva e 'nt[er]adec[ă]abil [i] credin[ță] poetică! Cine poate spera fr[ă] [i] voin[ța] plină de credin[ță] 'n speranța sa, c[ă] nu o s[ă] moară, nu va muri!“ (Miguel de Unamuno)

„Impresionant[ă] mi se pare reușita unei narațiuni psihomahice cu conotații mistice a drumului urmat 'n lume de omul simplu, de omul «fr[ă] 'nsu[și] deosebit, de oricare dintre noi (*Everyman*). C[ă]tre Dumnezeu, a transfigurării [i] r[es]uscitării tragice a banalului cotidian 'n absolut, a luptei pentru supraviețuirea [i] g[ra]ndirii [i] speran[ței] a trupurilor. Totul 'nt[er]o-mixtură patetică de tragic [i] grotesc, a[șa] cum Unamuno [i] dorea s[ă] scrie 'n cl[ă]ca de la 1900.“ (Sorin Mărculescu)

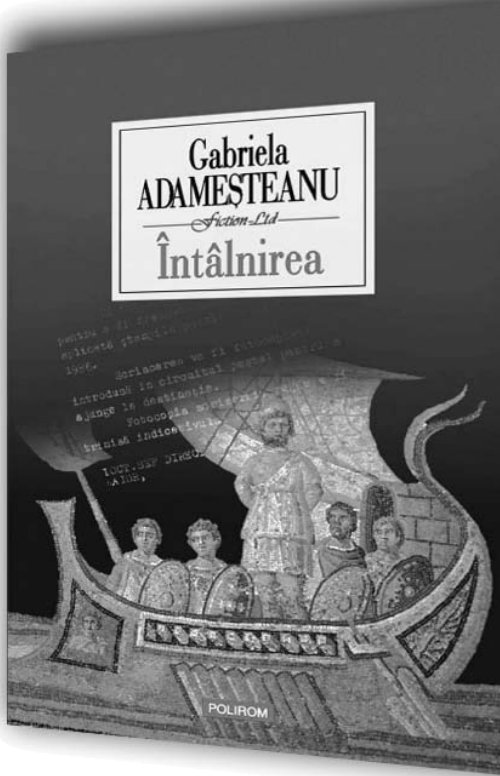
revenit în România comunistă în căutarea unei iubiri din tinerețe, unde nu găsește decât un pachet de numeroase rude pe care nu le-a văzut vreodată [i care par să fie puse la cale de Securitate, [i cel al soției sale Christa, care rememorează moartea celor două familii avute anterior în Germania din timpul războiului. Prin așezarea alături a celor două cazuri (precum [i a altor tragedii intermediare, de la acelea, numeroase, ale destinelor mutilate de Securitate în România, la jertfa cotidiană a unei cerceitoare italice mai inteligentă decât soțul pe care îl iubite), romanul devine elocvent în calitatea sa de dezbatere existențială. Noua ediție nu pierde nici grația pendulării personajelor între două țări [i mai multe locuri ale memoriei: între România comunistă [i Occidentul democratic, între nostalgia lui Traian Manu [i oroarea de trecut a soției sale germane Christa, între bifeala întreprinderii „rudelor” lui Traian [i idealismul naiv al tânărului Daniel, între perspectiva savantului întors după mult timp și [i vada Jara [i perspectiva paranoică a securiștilor care văd în orice vizitator un spion trimis cu treabă.

„Conflictele” de o natură pur epică [i numai în subsidiar psihologic (în cuplul Traian-Christa) [i vădesc, astfel, finețea. Acumulate, îmbogățite, acestea nasc verosimilitate, umplându-se de o substanță multiformă. Scenele se învâsc, detaliile, filmate în delungă, iluminează semnificațiile. Dialogurile devin mai clare, dar sînt dialoguri ale surzilor: romanul occidentalizat, rînjind după lthaca lui, nu njelege teama de „acasă” a nemioaice care a lăsat deja două vieți în urmă [i mai multe schelete în dulap. De fapt, s-ar zice, nu există „în lăire” nici între soți, dărmite între oameni care nu s-au văzut de decenii, dacă s-au văzut vreodată.

O creație solidă

Realismul fundamental al viziunii nu exclude (dimpotrivă!) o viziune ironică sau chiar sarcastică, într-o serie autohtonă prestigioasă ncepută de Călinescu [i Kiriljescu, serie în care personajul Vica Delc din *Dimineața pierdută* ocupă un loc de seamă. Mulțimea de rude adăvrate sau inventate de Securitate pentru savantul întors n vizită formează un monstru locovace, ale cărui multiple guri inventează cu frenezia tot felul de minciuni despre vizitatorul Traian.

Observatorul comediei umane din aeroport sau din apartamentele nchiriate de Securitate folosește uneori un lexic neologic, aseptice [i plin de sarcasm,

asemănător celui al lui Norman Manea: „unul dintre ei, totdeauna el, se va plînge de hiperaciditate, melen”, mă[ina]ji, mic]uni, manevre, mnc]torii infernale”. Tânărul Daniel are o partitură esențială, ca martor creditabil (singurul) al dezastrului uman din dictatură [i potențial fiu („Telemac”) al acestui Ulise de peste țări. Dar nici el nu scapă viziunii ironice a autoarei, prin recuzita adolescenței de epocă [i mai ales prin practicarea aceluia argou pu[tesc imposibil, color al anilor ’80 („bo[or]”, „babacii”).

De o importanță deosebită este constanta raportare mitologică din roman. O raportare, trebuie spus, adesea ironică (vezi atribuțiile homerice „cronicarului Daniel”, „pisloaga Casandra”), în același timp ns necesară. Ulise confundă Penelopele, greșite lthaca, ncercînd, în tot acest timp, să ajungă acasă. Structura mitologică subminează simetriile romanești, pentru că, în cele din urmă, ea

ns[ă] [i să fie discreditată. Aluzia mitică are sensul unei structuri de joc, în jurul creia o altă structură, mobilă, [i jese p nza. Iar semnificația acestor referințe se împlinesc [i la nivel metatextual. nglobînd referința postmodernă, ba chiar (auto)ironică, realismul esențial al Gabrielei Adameșteanu se reîntoarce, mai puternic, la voca]ia sa. *Întîlnirea* rîmne o creație solidă, plină de o grație limpidă [i inteligentă. Citatul, fie el cît de postmodern, utilizat cum se cuvine, consolidează prezentul textului.

Finalul, mult mai românesc în această versiune, ambiguu [i elocvent totodată, l arată pe Traian Manu pe punctul să facă o nouă c]ntorie, c]tre o altă lthacă, ultima. Va fi acela locul n lăirii?

Gabriela Adameșteanu, *Întîlnirea*, ediția a doua, revizuită, colecția „Fiction Ldt.”, Editura Polirom, 2007

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Trebuia să mă obișnuiesc cu o viață monotonă...

Trebuia să mă obișnuiesc cu o viață monotonă, fără hazard, ti-cluță din obiceiuri mici, aceleași pînă la sfîrșit. Mă trezeam pe la șase dimineața, beam două cești enorme de cafea fără zahăr, deschideam computerul, mă uitam dacă nu am mesaje, pe urmă citeam cîteva pagini din vreun clasic, Shakespeare în ultimul timp, să am la ce mă gîndi toată ziua... (Chiar făceam completări în minte, transformam acțiunea din mers, mă jucam cu personajele... adăugam altele noi, de-ale mele, mai ales feminine și, de obicei, hobbyști, dar hobbyști ce-ai fi trecut prin cartea lui Jan Kott!) leșeam să cumpăr ziare și ceva de mâncare: fructe și pine. Și pe trotuare, înaintînd le-nea, admiram cu o nostalgie infinită femeile, puștoaicele... mă rodea un soi de disperare dulce... Veneau zilele de toamnă, cu ploii nesfîrșite, cu vînt, cu frig și mîntiri din adolescență... Îmi părea rău că fusesem atît de pur, de răvășit, de speriat de întîmplările „amoroase”. Acum... Era evident că doar lectura mă putea salva din marasmul de după 2006... Lectura și scrisul în carne, încercatul mereu, mereu, mereu a unui început de „roman libertin”.

***

Ibricul de jumătate de kilogram, plin cu cafea fiartă în pripă pe-um ochi holbat zădarnic de aragazul străvechi, nu-ți mai desceleie mîntile, sufletul atrîna greoi ca o bucată de carne în cîrligul ascuțit al măcelarului, trupul zace descumpus în bucăți de durere fizică, zglobii sînt numai frații lui Greogor Samsa, clătîrind, inoportuni și indecenți, printre vrafurile de volume, gîndaci îndrăznind să străbată pînă și calendarul bisericesc, ca și cum luni-le, coloanele înalte, sfînte, dăldora de cuvioși și cuvioase, da, ca și cum săptămînilor s-ar petrece într-o

secundă sub piciorușele lor fine, lipicioase, rapide... Atunci e momentul potrivit pentru citit *Baudelaire*. Desigur, în *Pléiade!* Mîncînci cu poftă zațul cu grunji mari, folosind un creion chimic drept linguriță, nemişcînd seama de arsurile ce-ți răspăluiesc stomacul cu un gaspă-pir apăsător peste mucoasa fragedă... Și visezi, pierdut în viața altuia, tînjești, în devalmășie, înfiorat de o groază parfumată exotică, la mîngîierile sifilitice Louchette, la Doro-thée, la veșnic nesățioasă Jeanne Duval (bănuită a fi avînd un vagin dublu!), la actrița Marie Daubrun (căsătorită cu unul din cei mai buni prieteni ai săi), la superba Apollonie Sabatier (*La Présidente!*; de ce nu i-ai trimite și tu poezii și scrisori?), la doamna mamă Aupick, la misterioasa J.G.F., la servanta Mariette, la cerșetoarea roșcată, la aceea necunoscută de pe stradă, întîlnită doar o singură dată în vuetierul necruțător al orașului, la Elisa fussem atît de pur, de răvășit, de speriat de întîmplările „amoroase”. Acum... Era evident că doar lectura mă putea salva din marasmul de după 2006... Lectura și scrisul în carne, încercatul mereu, mereu, mereu a unui început de „roman libertin”.

***

Ibricul de jumătate de kilogram, plin cu cafea fiartă în pripă pe-um ochi holbat zădarnic de aragazul străvechi, nu-ți mai desceleie mîntile, sufletul atrîna greoi ca o bucată de carne în cîrligul ascuțit al măcelarului, trupul zace descumpus în bucăți de durere fizică, zglobii sînt numai frații lui Greogor Samsa, clătîrind, inoportuni și indecenți, printre vrafurile de volume, gîndaci îndrăznind să străbată pînă și calendarul bisericesc, ca și cum luni-le, coloanele înalte, sfînte, dăldora de cuvioși și cuvioase, da, ca și cum săptămînilor s-ar petrece într-o

SEMNAL

Dumitru Tepeșneag, *Capitalism de cumetrie*, colecția „Ego-grafii”, Editura Polirom, 240 de pagini, 24,95 lei

Volumul include articole publicate în „Cotidianul”, în perioada iulie 2001-martie 2003. Articolele au greutate deplină, de la coajă p nă, în miez. Scrise într-un stil incisiv [i reflexiv, determină și distingînd între forma [i adresa umorului, ironiei, parodiei, pastifei. Teatrul opera]iunilor de gîndire [i expresie rîmne o trăsătură constantă a acestor «texte» publicistice scris-rostite cu verva unui *extrem-modernist* întors la clasicul Creangă [i, mai cu seamă, Caragiale. Dintr-o postură privilegiată prin merite proprii, Tepeșneag e «contra» ordinii puterii de orice fel. [i trazează subiectele – culturale, sociale, politice, morale – cu adevărat interesant [i provocator. Spune, într-un mod singular, nu doar lucrurilor, ci [i persoanelor pe nume. Fără te, date fiind atribuțiile morale [i artistice ale scriitorului, este problematică identificarea cititorului – vizat [i avizat – cu personalitatea sa literară [i istorică. Procuror [i avocat, într-un recurs sine die, n publicistică e [i nelege [i practică libertatea condi]ională doar de libertate.” (Marian Victor Buciu)

Vasile Gârneț, Vitalie Ciobanu, *Literatură Express. Europa de la fereastra vagonului*, colecția „Jurnal & Memori”, Editura Cartea Românească, 464 de pagini, 29,5 lei

Doi scriitorii cunoscuți din Moldova de peste Prut, Vasile Gârneț [i Vitalie Ciobanu, relatează – pe două voci – fascinantă istorie a unui periplu literar de excepție. Proiectul, cel mai ambițios din cîte s-au derutat p nă acum în materie de „aventuri literare”, a celebrat procesul de unificare europeană n stajul magic al sfîrșitului de secol [i de mileniu. Vestul [i Estul, două fețe ale aceluiași continent, se reflectă în jurnalul celor doi autori ca într-un joc de oglinzi paralele. Am fost ncîntat și în lăire la Berlin, în vara lui 2000, pe Vitalie Ciobanu [i Vasile Gârneț, prietenii mei de la revista «Contrafort» ajun [i acolo cu trenul literaturii europene. Timp de cîteva ore mi-au povestit, obosiți, dar [i surescîtați, fascinantă aventură la care avuseser lănsa și la parte. Erau transfigurați de emoție. Am aflat atunci că n trenul literaturii cea mai vorbită limbă era română. Că o rețea flexibilă de prieteni ncepuse să-i urmească pe cei peste o sută de participanți. Că experiențele cele mai diverse, unele penibile, altele minunate, se legau acum, pentru ei, de zecile de orașe europene prin care trecură. Le ve]i n lăire pe toate, relateate cu inteligență [i vervă de adevărați prozatori, în jurnalul de bord pe care, iată, l semnează împreună.” (Mircea Cvrtescu)

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Moralități

De când am redescoperit libertatea de opinie și expresie, adică din decembrie 1989, piețele, scuările, trotuarele și tribunalele ușor de asamblat gem de cetățeni foarte curajoși. Și verticali. Și mai ales vocali.

O tăcere asurzitoare, vorba unor cunosători, putea fi înregistrată, înainte, în dreptul miilor de militanți neobosiți de astăzi. Excepțiile de ieri (un Paul Goma, un Dorin Tudoran, un Mircea Dinescu și încă doi-trei, nu mai mulți, disidenți) și-au schimbat semnul și sensul. Nu cine strigă acum în gura mare ne impresionează, nu cei care cer, mereu, câte ceva, care mășăluiesc, polemizează, protestează, vituperează... Sînt prea mulți ca să ne mai surprindă. Ne șochează, în schimb, cei care tac, cei care nu cer, cei care nu vituperează. Sînt atît de puțini, încît au ajuns să pară niște excentrici.

Iar ceilalți, grosul nonconformismului conformist, tind să modifice conturul ideii (valorii) morale. Sistemul de referință etică s-a reconfigurat în jurul unui centru politic sau civic și pe vectorul unei participări neobosite la toate marșurile zilei. Îl înțeleg, acum, pe Milan Kundera, cu ironiile lui ucigătoare la adresa șantajștilor în sferă morală. – Cum, e posibil să nu vă intereseze soarta copiilor de pescari din Vietnam? Îl întreabă și ne întreabă, pe un ton amenințător, compătimitorul de serviciu. Văd că nu vă interesează prea mult. Ce fel de om sînteți?

Ești un om bun sau rău în funcție de „implicarea” ta în cauza copiilor de pescari din Vietnam. Figezuri printre oamenii cinstiți dacă „reacționezi”, îți lași baltă familia, profesia și prietenii și te dedici rezolvării acestor probleme care nu mai suportă amănare. Iar dacă eziți, zici că n-ai timp, că ai altele pe cap sau că, *horribile dictu!*

„domnule, nu-mi pasă dacă tu zici că trebuie să-mi pese”, atunci ești înscris în rîndul canalilor. În România de astăzi, ca în Franța stîngistă din anii '70, eticul se vertebrează socio-politic, iar esența lui e oenhistă.

Eu mă încăpăținez să cred că moralitatea este, totuși, un subiect mai larg și mai adînc decît această agendă a falselor solidarități. E un subiect, în primul rînd, plural. Fiindcă există o moralitate de tip politic și una de ordin religios; una publică și alta domestică; moralitatea fiului, a fratelui, a soțului, a prietenului, a tatălui care ești. Nu cred într-un apărător al focilor din Groenlanda care n-a mai vorbit cu maică-sa, săracă, de luni întregi, sau care i-a dat soției mult răbdătoare papucii, pentru a se combina cu o tovarășă de idealuri ecologiste. Nu cred că face prea multe paralele imaginea publică impescabilă a unui ins care, în particular, își troznește copiii; sau a activistului ajuns care nu-și mai recunoaște vechii prieteni cînd îi întîlnește, întîmplător, pe stradă. Pînă la focile din Groenlanda și bieții copii de pescari din Vietnam apar, în fața noastră, nenumărate ipostaze ale mizeriei și suferinței românești, care ne-ar putea reține atenția – și compasiunea. Iar dacă acestea n-ar fi doar declarative, teoretice, abstracte, ar fi ideal.

Maică Tereza, supremul meu exemplu în materie de etică aplicată, mergea în cocioarele de leproși și îi mîngia cu minuța ei zbîrcită, de Sîntă Vineri reală și contemporană. Miloșii ori protestatarii noștri de serviciu mai bifează un program european, mai iau un salariu, mai înhață o bursă pentru lacrimile lor... Mulți cad la proba practică, pe care nu altcineva, ci ei înșiși ar putea-o fixa, în orice moment al existenței lor.

PUBLICITATE

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radiu) i) oși

în fiecare vineri, de la 21.10

Cu George Onofreț și Anca Baraboi

Viaja [i moartea muzicii clasice

... este titlul ultimei cărți a muzicologului britanic Norman Lebrecht, care adaugă ca subtitlu „înfățîșînd cele 100 de discuri cele mai bune și 20 din cele mai rele înregistrate vreodată”. Scriu sub impresia dispariției lui Luciano Pavarotti și nu pot să nu observ că, în clasamentul oferit de Lebrecht, tenorul italian a fost un adevărat fenomen: Decca a vîndut 14 milioane de discuri din *Trei tenori*, trei milioane din compilația de Crăciun *O Holy Night* și două milioane cu *O Sole Mio*. Li se adaugă albumul *Crăciunul celor trei tenori*, cu 1,2 milioane. Se poate vorbi în aceste condiții de moartea CD-ului?

Norman Lebrecht persistă [i semnează] n cele ceva mai mult de 130 de pagini ale istoriei sale. O carte scrisă alert, poate prea alert, cu o avalanșă de nume [i personaje, pentru cel ce nu cunoaște dedesubturile lumii muzicale [i protagoniști ei, de la producători la președinții marilor companii de discuri. Teoria lui este că discul compact, mediul cel mai popular al ultimilor 30 de ani, [i-a trîtit viaja odată cu sfîrșitul veacului al XX-lea. Nu spune [i nici nu se întrevede ce l-ar nlocui, cu atît mai mult cu cît numărul titlurilor ce apar lunar rîmne relativ constant. E adevărat că era marilor profituri pare să fi dispărut [i nimeni nu- [i mai poate nchipui mcar c'o casă de discuri ar putea pune la dispoziție artiștilor mijloacele materiale, tehnice, producătorii [i efortul publicitar, capabile să repete performanța integralei *Inelului wagnerian* dirijat de Georg Solti, vîndut în 18 milioane de exemplare.

– n fapt, ceea ce a dispărut aproape sigur este sistemul n baza cruia funcționau cele patru mari corporații de discuri, Universal, Sony-BMG, EMI [i Warner, ce dețineau [i un monopol al pieții discului. Ceea ce s-a întmplat pe parcursul ultimelor decenii este rezumat n spusile lui Nikolaus Harnoncourt, citate

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

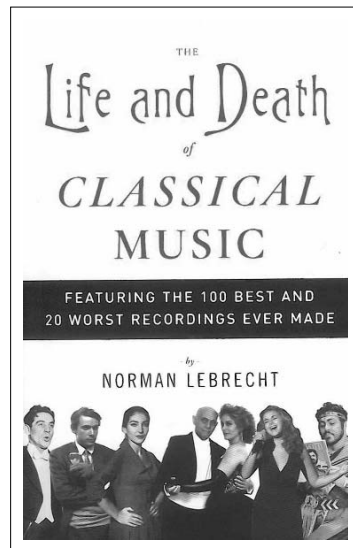

de Lebrecht: „n anii '50 [i '60 aveai de a face cu personalități adevărate, un producător ce era responsabil [i lua lucrurile pe umerii lui. Deasupra lui se afla doar [eful unei companii. Mai trîziu, cînd companiile s-au angajat n bătălii navale, boss-ul nici nu mai [tia c' ntr-un col] al firmei se [cea muzic] clasic”. Oamenii cu care negociau erau foarte simpatici, dar nu mai aveau nici o autoritate [i nu mai aveau contact personal cu nici unul din cei ce luau deciziile”. Norman Lebrecht trage concluzia: corporatizarea, inevitabil cînd distribuția este controlată de trei sau patru lanțuri, numărul mare al celor ce trîiau cu lefuri imense de pe urma vînzărilor, a fost principala cauză a morții discului.

Corporatizării, spune Lebrecht, i-s-a adăugat o serie de alți factori ce au accelerat boala sistemului. Supraproducția, de exemplu, ncepuse pe timpul lui Ka-

la care se aspira, [i-a pierdut valoarea socială. Se adăugă apariția altor media, televiziunea prin satelit [i computerul, care ndepărtează publicul de la discul clasic [i un fenomen interesant de notat, pe care Lebrecht l denumește „efectul invenției muzicale”. Heifetz, Menuhin, Horowitz [i Rubinstein au cîntat muzica unor compozitori n via], Prokofiev, Rachmaninov, Sibelius, Bartok, Szymanowski. Toscanini, care nu poate fi dat drept exemplu de modernist, a inclus nouă [i n concertele sale, n timp ce Stokowski, dispărut n 1977, a dirijat n premieră circa 800 de lucruri. „n zilele lor muzica era n via],” spune Lebrecht, care vede o ndepărtare masivă a publicului de modernismul atonal [i tendința producătorilor de muzică de a reveni la nesfîrșit asupra vechilor hituri.

Are sau nu Lebrecht dreptate? Vă lasă citiți demonstrația lui, chiar dacă pe a-

THE
Life and Death
of
CLASSICAL
MUSIC

FEATURING THE 100 BEST AND
20 WORST RECORDINGS EVER MADE

by
NORMAN LEBRECHT

lucruri indigeste. Răspunsurile ce i se dau din lumea muzicală nu conving neapărat. Unul dintre ele l-am citit zilele acestea n „Gramophone”-ul pe luna octombrie, legat de un nou set de discuri Decca, la aniversarea de 70 de ani a pianistului [i dirijorului Vladimir Ashkenazi: „...Iar ei spun că discul e mort. Cine pe pînănt ar vrea să descarce

toate acestea de pe Internet, în beneficiile prezentei Decca? Nu poți da un *download* cadou de Crăciun [i, pe lângă asta, cine ar prefera o primă ediție a textului de prezentare ca pe un mail atașat?...”

Norman Lebrecht, *The Life and Death of Classical Music*. Anchor Books, New York, 324 p.

Ploaie de vară, regia Antonio Banderas

După șobolani și ploaie de vară

FILM

Iulia BLAGA

În limbaj „de la Sibiu”, se spune, atunci când ți-e drag să faci ceva sau îți pică bine ceva, o mîncare, siesta de după masă șamd, că ți-e „haznă”. Termenul transcrie, cumva, senzația blîndă de sațietate și aduce orice lucru

despre care vorbești la același nivel primar, culinar – să zic așa. Cu atât mai mult îmi permit să spun că mi-a fost haznă să văd *Ratatouille*, cel mai recent desen animat de la Pixar, cu cît e vorba în el de mîncare.

Șobolanul Remy s-a sîturat și mînce toate prostiile din gunoi [i tînje]te și se fac maestru bucîtar [i sî. [i foloseasc] extraordinarul sim] olfactiv pentru a amesteca dulce cu sîrat, roz cu roșu, în fine, tot ce pare ireconciliabil doar în aparență [i pentru gustul comun. La fel cum ireconciliabil pare [i ideea de a pune în aceeași „farfurie” un șobolan [i un meniu dintr-un luxos restaurant parizian. Tentajia lui Remy de a- [i dep] [i condiția trece [i ea, după cum se vede, prin stomac (nu, nu-mi este foame acum).

Nu-i vorba că Remy dî lovitura la Paris, nimeni nu- [i fcea grijii că nu se termină bine filmul. [i nici n-are rost să reiau pe trepte deslîurarea poveștii din film, pentru că *Ratatouille* se degustă nu ca animalul, dintr-o muștură, ci din bucîlele mici. Privirea spîrită a lui Remy, care seamănă cu cea a Motanului -nc]at din *Shrek*; bucîria restaurantului, extraordinar prin culorile ei [i minu]ozitate amînuntelor (pe net poți să explorezi virtual prin toate colțoarele [i culele); străzile Parisului pe care realizatorii n-au vrut să-l recreeze în culori tari, ci în tonuri de culoare ([i Parisul e, într-adevăr, Parisul pe care îl avem în cap, construit din raze de lumină care cad exact în locul potrivit de pe caldarâm [i case); cel mai reu]it personaj – criticul Anton Ego, care dîrmă orice construcție culinară, oricît de miglăoasă, cu o ridicare de sprînceană.

[i ar mai fi. Important este că morala e strecurată în al doilea strat de cremă, nu e întins grosolan ca lingura, ca glazură.

Fugind de ea

În schimb, nu mi-a fost deloc haznă să văd *După ea*, debutul regizoral al Cristinei Ionescu [i prima premieră românească a toamnei. Te plictisești relativ repede nu doar pentru că filmul nu are nici un fel de ritm, ci [i pentru că nu detectezi vreo atmosferă, vreun stil regizoral, vreo pregnanță a poveștii sau a unei interpretări. Totul e extrem de plat, de lent, de ne-natural. Sînt foarte puține momente cînd filmul capătă un pic de naturaleză, cum e secvența de la restaurant, dintre Victor Rebenjiuc [i Dragoș Bucur, în care majoritatea timpului ai impresia că ești acasă [i vezi un serial pe Romantica sau pe Acasă TV, a căruia acțiune are loc, pentru diversitate, într-o agenție de publicitate. Acțiunea trece pe lângă personaje/actori, e de sine stătătoare [i imuabilă. Orice ar face personajele, ea există undeva dincolo. {N]u]lele sînt gata formate. Nu mai are decît rost să spun că drama bîrbatului sedus de o himeră văzută la semafor nu trece ecranul [i nu te izbîte în plex sau nu te atacă insidios, făcîndu-te, la ieșirea din sală, să te gîndești la propriile tale infidelități imaginare.

Banderas poate

Cel de-al doilea film al lui Antonio Banderas în calitate de regizor, *El Camino de los Ingleses* (tradus *Ploaie de vară*, după titlul englezesc *Summer Rain*), este un film făcut cu multă bună-cuviință, grijă [i muncă. Tot respectul pentru Antonio Banderas. Cu greu ai spune că e un film realizat de un actor. Povestea filmului, deloc uoară, amănunțată și defuleze de prea multă poezie. Banderas se oprește pe muchie, de [i pîstrează din romanul inspirator al lui Antonio Soler (mă rog, Soler pîstrează, pentru că tot el a scris [i scenariul) replicile poeticoide din *off* ale martorului neimplicat, fraze care puteau fi mult înalte. Povestea – vară care maturizează prin evenimentele ei cruciale sau [i tragice un grup de tineri – amănunțată și nu te trîsnește prin noutate. Banderas reușește însă să evite discret, dar sigur capcanele. Filmul său pocnește ca niște muguri. Sexualitatea toridă, agresivitatea, pasiunea, tragicul se gonesc una pe alta pînă la dezastru, cu aceeași viteză cu care vremea bună se strică odată cu venirea norilor. Banderas însoțește frumoasa schimbarea vremii [i a vremurilor cu deslîurarea evenimentelor.

Ratatouille – de Brad Bird, voci: Patton Oswalt, Ian Holm, Peter O'Toole

După ea – de Cristina Ionescu, cu: Dragoș Bucur, Victor Rebenjiuc, Anca Florea

Ploaie de vară – de Antonio Banderas, cu: Alberto Amarilla, Maria Ruiz, Victoria Abril

Radio România Muzical

Classic, jazz & more

Din 1 octombrie, SPECIAL PENTRU TINE

Ți se pare că viața ta este un carusel din care nu mai ai scăpare?

Te trezești obosit dimineața, te enervezi la știrile de la televizor și apoi nu mai știi cum să scapi din traficul infernal?

Radio România Muzical îți oferă alternativa.

MUSICA VIVA

Plonjează într-o lume a echilibrului și a seninătății.

Clasic, jazz, muzică de film și în plus, știri muzicale, știri din trafic și meteo.

Luni - vineri 7, 15-9,00

Suplimentul
CULTURĂ

DILEMAVECHE

OBSERVATOR
CULTURAL

SAPTESERI

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

Radio România Muzical
Classic, Jazz & more

Radio România Cultural

3 zile cu RRC

în Piața Festivalului Internațional „George Enescu”

14, 15, 16 septembrie, de la ora 20.30

Invitați artiști consacrați din lumea teatrului și muzicii

Vineri

Orașul cu un singur locuitor

Un spectacol de poezie și muzică pe versuri de Matei Vișniec

Sâmbătă

Apocalipsa după Mircea Eliade

Eveniment multimedia

Duminică

Big Band Radio

Concert

DILEMAVECHE

LetterNet.ro

România literară

OBSERVATOR
CULTURAL

22

Suplimentul
CULTURĂ

SAPTESERI

LetterNet.ro

După apariția la Premiile MTV, Associated Press a numit-o pe Britney „o epavă”. CNN a titrat „Rușinos. Oribil. Dureros. Chinuitor”. „Entertainment Weekly” a catalogat numărul drept „un talmeș-balmeș bizar”.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Go, girls, go!

Săptămîna trecută am început să vă povestesc despre cum 2563 de oameni din Montreal au mărșăluit 60 de km în două zile, într-un weekend de august, și despre cum Alexandra li s-a alăturat, cu gîndul ținut spre două femei din România. Prin uriașa mișcare de trupe, Jewish Hospital (organizatorul) a reușit să strîngă din donații 7,9 milioane de dolari, care, ca în alți ani, au alergat spre cele mai performante spitale sau centre de cercetare pornite în lupta împotriva cancerului de sîn. V-am mai dat lămuriri despre Alexandra Jivan, fosta noastră studentă, acum doctorandă în antropologie culturală la Montreal. Și-am încercat să vă lămuresc de ce gestul ei mi s-a părut extraordinar. Tot ce urmează e spicuit (cu acord!) din scrisorile pe care i le-a trimis Smarandei Vultur. Iată cum scrie Alexandra că a mărșăluit:

„În prima zi am mers 35 de km., în a doua 25. Cam la fiecare 4-5 km erau pit stop-uri, unde primeam apă și mîncare sau puteam să mergem la toaletă. Peste tot erau echipe medicale. Cu doar două bășici, pielea de pe un călcîi explodată și niște dureri musculare m-am scos f. bine! Am văzut femei cu rupturi musculare, cu entorse sau ligamente bușite. Au fost unele cărora li s-a făcut rău și au plecat cu salvarea. Am văzut foarte multe femei în vîrstă. Au fost și cîteva gravide și vreo 3 persoane în scaun cu rotile. Au mărșăluit și bărbați, mai ales în echipă cu soțiile sau fiicele lor. A participat o echipă mare de la spital, în care erau toți doctorii de la oncologie, plus directorul. Au fost și multe vedete (actrițe sau prezentatoare de tv). Însă poate cel mai impresionant a fost sprijinul oamenilor din oraș, care ne aplaudau, ieșeau în balcoane sau în curți și strigau «Go, girls, go!». Pe drum, mai povestește

Alexandra, zeci de mici magazine și cafenele, deși nu erau sponsori oficiali, i-au servit cu limonadă, cafea, ciocolată, apă. În curți, la geamuri, pe uși, oamenii au pus pancarte de susținere sau panglici roz, semn că mărșăliitorii puteau intra la ei în casă, la toaletă sau pentru o gură de apă. „Toate meșinile claxonau, șoferii dădeau jos geamurile și strigau curaj, hai că puteți”. Așa scrie Alexandra că le strigau oamenii și că toți erau cu ochii în lacrimi de emoție.

Alexandra nu-și poate uita meseria de antropolog și descrie toată întâmplarea ca pe „un pelerinaj, ca pe un ritual modern”: „Pe toată durata marșului am trăit un a-cuț sentiment religios, fără doar și poate susținut de mobilizarea necunoscuților din jur. Am uitat să scriu despre marea masă de oameni care ne aștepta în interiorul Stadionului Olimpic. În prezența lor îți puteai da seama că nu ești singur pe lume, că persoane pe care nu le-ai văzut în viața ta simt și trăiesc aidoma ție. O mină sărutată de un necunoscut depășește cel mai îndrăzneț imaginar. Amintirea primei iubiri se șterge cu buretele în fața generozității și a dragostei necondiționate care mi-au fost transmise în acest weekend. Smaranda, cred că tocmai am făcut unul din cele mai importante lucruri din viața mea”.

De două săptămîni de cînd am citit scrisorile Alexandrei mă bîntuie un singur gînd: oare s-ar putea face așa ceva în România? Sînt sigură că da. Poate nu s-ar strînge atîția bani. Dar s-ar aduna 2500 de oameni să mărșăluiască două zile ca nebunii? Sînt sigură că da. Dar s-ar găsi voluntari care să organizeze mega-acțiunea? Sînt sigură că da. Dar eu, una, așa intra într-o poveste ca asta, împreună cu prietenele, colegele și cunoștințele mele? Sînt sigură că da.

Suferințele tinerei Britney

Tocmai cînd trecuse aproape o săptămîna de la ultimele zvonuri legate de fostul soț/chelia/prietenia cu Paris Hilton/neglijența maternă, Britney Spears iar a reușit să ajungă pe buzele tuturor. A auzit toată lumea: Britney a avut cea mai jalnică apariție din istorie pe scena Premiilor MTV. La trei ani după ultimul hit notabil, presa a desființat-o cu o voluptate de parcă tocmai ar fi spus din nou că e virgină. O știre trecută aproape neobservată de la începutul săptămîinii ne explică faptul că, din punct de vedere științific, totul decurge absolut firesc.

Celebritatea dăunează grav sănătății

-n mod normal, n publica la londonez\ „Journal of Epidemiology and Community Health” nu se prea scrie despre vedete. O echip\ de cercet\tori de la Universitatea din Liverpool a realizat ns\ un studiu a c\ruvi concluzie, de [i ar c\ [ti-ga premiul „A].a. [i?] pentru banalitate, poate suna cam a\a: „celebritatea d\uneaz\ grav s\nt\jii”. Cercetarea a demonstrat c\ vedetele muzicale au o speran]\ de via]\ cu mult sub media restului popula]iei din America de Nord sau Europa. Din cauza stilului de via]\, staturile s nt predispu de la moarte prematur\, cel mai mare pericol fiind n primii cinci ani de la cel dint\ succes.

Studiul a analizat carierele arti[tilor din topul celor mai bune 1.000 de albume ale secolului [i a scos la iveal\ faptul c\ speran]a de via]\ pentru un star rock n America este de 42 de ani, iar n Europa de 35. 10% dintre ace[tia au murit prematur, cele mai importante cauze fiind cancerul, abuzul de alcool sau droguri [i accidente. Printre cele mai notorii exemple au fost men]ionate s[r]itul tragic al lui Elvis Presley, moartea prematur\ a lui Kurt Cobain, Jim Morrison sau Jimi Hendrix.

„n industria muzical\, factori precum stresul, alunecarea dinspre popularitate spre obscuritate, expunerea la un mediu n care alcoolul [i drogurile s nt la ndem n\ pot conduce la folosirea substan]elor narcotice sau la alte comportamente de

tip autodestructiv”, men]ioneaz\ studiul citat de „The Guardian”.

O epavă de primă pagină

Studiul putea foarte bine s\ fie ilustrat pe copert\ cu o poz\ a lui Britney Spears, lansat\ drept cea mai cuminte domni[oar\ a muzicii pop [i devenit\ exact opusul, n mai pu]in de zece ani. Din 2006, Britney nu a f\cut altceva dec t s\ confirme toate prejudec\jile despre via]\a rock'n'roll: consum de alcool [i droguri, crize de excentricitate precum tunsul zero, internarea la clinici de reabilitare, certuri n familie, acuze legate de incapacitatea de a-[i cre[te

COOLTURISME

Mădălina COCEA

copiii. Chiar [i fr\ s\ lanseze pe pia]\ nimic nou, Britney a fost nelipsit\ din clasamentul celor mai c\uta]i termeni de pe Yahoo [i, implicit, al celor mai comentate subiecte.

Cnd s-a aflat c\ se va relansa la Premiile MTV, pe 10 septembrie, criticii [i-au ridicat peni]ele n aer a[tept\nd un dezastru. Nimeni nu a fost dezam\git, iar peni]ele au mu[cat instant n carne vie. S-a mi[cat mai bleg dec t o mumie: a f\cut playback decalat; s-a dezechilibrat pe tocuri; avea o privire dezorientat\ total lipsit\ de chef; oare era beat\ drogat? s-a ngr\at (nsemn\nd c\ avea un pic peste limita anorexiei); avea r\dcinile p\ruului nevopsite ([i aici presa, foarte pe faz\, a aflat c\ s-a certat cu stilistul chiar naintea show-ului). Associated Press a numit-o, cu toat\ obiectivitatea jurnalistic\, „o epav\”. CNN a titrat „Rușinos. Oribil. Dureros. Chinuitor”. „Entertainment Weekly” a catalogat num\rul drept „un talmeș-balmeș bizar”. Ochii celor care au asistat la show, filma]i de MTV din c\nd n c\nd, nici nu au avut nevoie de cuvinte.

A fost at t de criticat\, nc t a provocat un val de simpatie dup\ mai pu]in de o zi. La urma urmei, a pierdut una din cele mai dragi persoane din via]a ei, s-a desp\rit de so]ul ei la mai pu]in de o lun\ dup\ ce i-a n\scut al doilea fiu, nu [i-a revenit complet din problemele cu alcoolul [i drogurile de care a trebuit s\ se ocupe sub lumina blitzurilor. P n\ una alta, c\ut\riile dup\ numele Britney Spears pe Yahoo au crescut cu 121%, artista fiind pe locul 1 n top la categoria „muzic\”, unde, aproape, era de fapt [i s\pt\m n trecut\.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » VISE (II)

Mă pregăteam să dau la rege, și în dimineața examenului nu

știam pe ce rută să merg ca să ajung mai repede la facultate. Aveam două opțiuni: să iau metroul sau avionul. Eu aș fi vrut să iau avionul pentru că nu mi zburasem niciodată. Și atunci a apărut de după un bloc Lucian Pintiile, care a început să-mi explice cum că ar fi mult mai avantajos să ajung cu metroul, și-mi tot spunea o groază de chestii despre metrou, îmi dădea tot felul de

indicații, și mi-am dat seama că, de fapt, Lucian Pintiile îmi regiza viața. Și făcea asta de mult timp, dar a apărut de abia acum pentru că era un moment crucial din viața mea și nu-și putea permite să mă lase să-l ratez, pentru că i-aș fi stricat filmul. Atunci am fugit înapoi în casă, și sus mă aștepta un domn gras care venise să dea găuri în pereți ca să monteze dulapurile din bucătărie. Și spu-

nea că nu poate să dea găuri fiindcă se tot împiedică de gîndaci. Eu am încercat să-i spun că noi n-avem gîndaci, că blocul e nou și n-au de unde să fie, dar el tot cădea pe jos, se rostogolea și spunea: Uite, vezi? Vezi? Uite, uite, vezi? Era foarte ridicol. Atunci am ieșit pe balcon unde dintr-odată, afară se făcuse noapte. Și m-am speriat că a trecut ziua așa de repede și că am pierdut exa-

menul, apoi am început să cobor din balcon în balcon, și tot coboram, coboram, din ce în ce mai repede, ca s-ajung jos, și tot nu se mai termina blocul. Și nici nu mă puteam uita să văd cit mai am de coborît, pentru că mi-era frică de înălțime. Foarte frică mi-era. Și la un moment dat, văzînd că nu mai ajung jos, am zis că nu mai pot coborî și am început să urc înapoi. Dar înapoi în

casă am ajuns aproape imediat, n-a mai durat la fel de mult. Și acolo era cineva care dormea ghemuit pe jos, în mijlocul camerei, învelit cu multe păături, și-n jurul lui, peste tot erau o mulțime de reflectoare, o pădure de reflectoare care făceau o lumină groaznic de puternică, foarte obositoare. Și m-am trezit.

BOBO

Nunta f\r\ piatr\

Născut într-un sat care și-a păstrat cutumele încă vreo două decenii după ce i s-a tras pământul de sub vatră, respect momentele de răscruce ale vieții omului (fie el și nou). Nunta este unul. Sau era, că de când cu moda miresele televizuale de probă & PR, am văzut peste tot tãmbãlau poreclit nuntã. Spectacole ce zgîrie retina sau o înveselesc, depinde de context și... facultăți!

Se cãstureau doi tineri la 24-25 de ani, cu studii superioare [1] Joburi la firme. -n postur de copil unic, fiecare dezvoltase o impertinență egoistă, datorită creșterii obișnuite ce-au vrut din partea părinților, născuți în sat ca și mine, cu facultăți absolvite la zi, cu schimburi de noapte în fabrica locală, mbogățiți de mentalitatea cã tot ce fac – fac pentru copil.

Obiceiurile legate de nuntă ale bunicilor le apăreau mirilor drept vechi, depășite și de nepracticat, că oricum nu e loc la bloc! Bradul, apa & turta miresei, bărbieritul ginerelui, nuneasca și alte chestii rituale – de ce să le facem? Nu ne plac și n-ai unde! Lutari? Avem MP3-uri cã te vrei, computer [1] boxe, la ce s' d'm bani pe l'utari?

Educația dizolvantă sau eclectică din anii '90 s-a regăsit în playlist. De la MC Hammer la Eminem & Parazii, de la Madonna & Kylie Minogue la Shakira [1] Mandinga, de la Scorpions & Brian Adams la Scissor Sisters [1] Vama Veche, de la DJ Bobo la Aktiv, hituri de-o zi sau de-o oră! Toate nărate fãr fade-in/fade-out pe-o instanță de Winamp, m'nuită la nămplare de doi tipi, ntre care unul habar n-avea cum se umblă cu PC-ul, dar posedea o stație de amplificare profesională [1-a stat la parangheli s-o pzească, s' nu i-o strice careva; celălalt, care [1]ia s' manevreze CD-urile c' s' copieze conținutul lor pe HDD, tocmai ncerca s' se lanseze în entertainment-ul de mahala.

Masa [1] dansul „au avut loc” – cum preciza invitația scoasă pe imprimantă inkjet – la Restaurant Venezia, în centrul urbei. Cãldirea fusese pe vremuri dedicată ntrunirilor politice, slujise ca dormitor pentru garnizoană pe timpul regelui Carol [1 ca baie pentru soldații sovietici, după război. A năput pe

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

na unui fost mecanic auto, ce-a lucrat din 1990 p'n-n 2005 în Italia, unde a strâns capital, investind acum în zonă, cu folos improbabil, fiindcă n-are loc de baronii locali. Ce-a văzut pe unde-a fost vrea să facă aici, dar... Bun'voară, c'rciuma e nconjurată cu anșuri de piatră pe care curge lent apă de puș spre Râstoaca, legând gondole miniaturale. Din plastic.

Cele două familii onoraseră multe invitații de-a lungul anilor. Li s-a răspuns la fel. Au venit nedeosebi persoane trecute de jumătatea vieții, dormice să se distreze... ca la nuntă! Mare le-a fost urmirea – le-o citeam ca-n fițerele help mpnate cu screenshot-uri – auzind muzica! Mai bine zis – nu auzeau nici o horă populară, nici o s'rbă sau brafoveancă, s' joace cum se joacă! Pe Still

Loving You au jopnit un dans romantic. Pe Home Sweet Home (Motley Crue) au stat [1-au bătut ceva. Pe Bon Jovi, Mr. Big & etc. nu i-au ascultat. Baladele rock, ce umpleau „piața gri” [1-au cucerit/formați(ă?) generația semi-ignorantă n'surșeilor de-acum, au jinit pe ring, p'n spre ziuă, doar proaspăt cãstorii [1 5-6 perechi fidele. Nunta [1 de-o v'rstă [1 de-o anume greutate au p'rsit locul pușin după miezul nopții.

Unul a smuls o piatră prost lipită pe rigola ce nsoțete canalul. Așteptam să dea cu ea în geamul termopan, în vreo gondolă sau vreo lampă cu abajur vernil. Omul zise c'tre muierea de alături: „Măcar c-o piatră s'm-aleg de la nuntă-astă!”, „Las-o naibii, c-am luat eu friptura-n poțetă”, veni replica.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Tatuații

În lumea noastră post-modernă există o specie ciudată de oameni: tatuații. Nu este vorba de orice fel de tatuații, ci doar de aceia care, considerând că au un animal totemic și că îl vor putea conține și revela doar printr-o vizualizare extremă și obstinată în fața celorlalți (a netatuaților), se tatuează violent, extravagant, pe întreg corpul, chiar și pe față. Există, astfel, omul-tigru, femeia-leopard, omul-șopirlă, omul-lup, omul-șobolan, omul-câine, femeia-șarpe etc. Dar preschimbarea acestor făpturi umane în animalele lor interioare și exterioare nu se reduce doar la coloritul pielii, ci și la forme de mutilări parțial rituale: omul-tigru și omul-lup și-au pilit dinții, ca să și-i ascută demonstrativ, iar omul-șopirlă și-a implantat în piele globule de plasmă, astfel încit epiderma să fie zgrunțuroasă. Cît despre femeia-leopard, ea și-a lipit și implantat puș negru în jurul petelor tatuate (lîngă ochi, la glezne, pe spate, pe gît, pe burță, pe coapse). Nu în ultimul rînd, aceste făpturi umane doritoare a se preschimba în animale sălbatice și-au montat cozi animatronice (apte să se miște la comanda electronică a unui aparat minuscul camuflat în blana falsă), specifice animalului lor totemic: coada de tigru este cel mai dificil de redat și imitat,

de pildă, spre deosebire de coada de lup.

Ce este de făcut însă din punct de vedere psihologic cu acești indivizi? Mai sînt ei normali și compatibili? Psihatrii au constat anormalitatea doar în cazul în care astfel de oameni-animale (nu prin născare, ci prin cosmetizare și artificialitate) nu mai reacționează adecvat înăuntrul colectivităților din care fac parte. Omul-tigru declara, de pildă, cu orgoliu, că se hrănește doar cu carne crudă – dar era de ajuns acest lucru ca să îl facă indezirabil și incompatibil în fața celorlalți, a celor care se hrănesc cu carne gătită, să spunem? Tot omul-tigru își implantase mustați și își metamorfozase gura în bot de fiară. Mai putea acest bărbat să sãrute în mod firesc o femeie? Sau, mai exact, mai simțea el nevoia unui astfel de sãrut? Nicidecum. Omul-tigru își ajungea lui însuși, dar, în același timp, nu era neapãrat neintegrit în societate și nu rãnea pe nimeni prin metisajul sãu umano-animalic. Drept care era acceptat ca atare.

M-am gîndit, neori, înainte de a adormi, la acești tatuați integral întru animalele lor totemice (sau doar bãnuite a fi totemice). Poate că voi scrie cîndva despre ei o bucată de proză.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marc\ nregistrat – Editura Polirom [1. Ziarul de Iași]. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu Ziarul de Iași. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu Ziarul de Iași.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Coledul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzrescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor: [ef: George Onofrei

Redactor [ef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeji, Marius Babias, Bobi [1 Bobo (Fãr zahãr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, (erban Foarță), Radu Pavel Gheo, Casiana Ionii, Florin Lăzrescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Viç. Carte: Luminia Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzicã: Victor Eskenasy,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Jupa. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejanaru.

Caricaturã: Lucian Amarit (Jup).

Grafic: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Andreea Archip

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sãrbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este nscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vã putei adresaoricreiVei Agenții Rodipet din Iași sauoricvruioficu poștal. Cititorii din strãinãtate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipãr: Print Multicolor

Responsabilitatea juridicã pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de culturã” utilizeazã fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiazã

PUBLICITATE

Centrul National al Dansului

Ceada Șoricelului - premierã

O lucrare de: Rui Catalão. Cu: Mihaela Dancs și Rui Catalão. Simbãtã 8 și duminicã 9 septembrie, orele 20:00, Sala Rondã

Centrul National al Dansului

Itinerativ

24-FUN

Suplimentul

HotNews

UterNet

PORTAL

ENȚICLOPEDIA

ENCARTA

Luiza VASILIU

O simplă lozincă

Giuseppe Tornatore s-a ales cu un traumatism cranian în urma loviturilor primite de la trei hoji români, așa că jurnaliștii l-au întrebat ce crede despre chestiunea imigranților.

Regizorul a vorbit din perspectiva victimei (perspectivă care îți dă de obicei dreptul, la noi, să răscolești cerul și pămîntul cu bocetele tale și să promiți o răzbunare pe deplin meritată), demn, simplu și plin de înțelegere despre o problemă care începe să roadă Europa de dinăuntru. A spus cam așa în interviul din „Corriere della sera”: „Nu toleranței zero. Înțeleg că această chestiune a devenit capitală pentru întreaga țară. Și totuși, nu din cauza asta trebuie să arunc cu acuze discriminatorii. (...) Să discutăm fără demagogie, fără tonul exagerat cu care ne-a obișnuit politica. Poate că nu sînt persoana cea mai indicată să vorbesc, după ce mi s-a întimplat. Dar frica nu e un motiv suficient ca să ne închidem în casă cu cheia.

Văd cum oamenii renunță să se mai întîlnească după ora 9 seară, și îi înțeleg. Însă nu putem ceda în fața fricii, renunțînd la viață. Trebuie să înfruntăm infraționalitatea. Uneori simplificarea e necesară. Dar lumea nu poate fi cuprinsă într-o lozincă, e mai complicată decît un simplu slogan”. Păi da, așa e. E mai complicat, pentru că țiganii s-au gîndit să culeagă ei toți bănuții din Fontana di Trevi, pentru că Salvatore (Toto) s-a întors prea tîrziu în satul lui din Sicilia, la inmormîntarea prietenului Alfredo care, la un moment dat, obosise și el de atîta așteptare, pentru că felul în care Malena a stăruit să creadă că bărbatul ei se va întoarce din război n-ar fi trebuit să fie judecat de nimeni (doar fiecare femeie e o altă Penelopă), pentru că „Stanno tutti bene” e lucrul cel mai emoționant pe care îl spune un tată, luîndu-și adio de la viață. Pentru că, în fine, dacă cineva reușise să nu se îndrăgostească de Marcello Mastroianni și Philippe Noiret pînă la filmele regizate de Tornatore, adică pînă la *Stano tutti bene* și *Nuovo Cinema Paradiso*, atunci e sigur că după ce le-a văzut, amorezarea s-a produs și ea. Pentru că, într-adevăr, lumea e mult mai complicată decît o simplă lozincă.

Lui Marilyn

Aceasta este o carte pentru Marilyn. În 2006, Michel Schneider, psihanalist și eseist, îi dedică lui Monroe – pornind subtil de la o replică a ei, „orice poveste are două fațete” – romanul *Marilyn pe divan* (Editura Trei, 2007, traducere din limba franceză de Doru Mareș), roman, de altfel, cu adevărat fals, ca și părul ei. Și în acest du-te vino al jocurilor de oglinzi, al realităților paralele, reușește – cu finețe, multă finețe – să o descrie, simtă și, mai ales, înțelegă pe blonda cea adevărată.

Ana-Maria Onisei

Două imagini se zbat în acest roman, personajul Marilyn [i aproape-copila Norma, femela fatală] [i anxioasa vulnerabilă, dar strălucitoare, care [i permite să la viața în r's, tocmai pentru că în interiorul ei descoperă cele mai adînci triste]. -n\{urat\ n ve[minte de div\, n timp ce vinde imaginea unui zmbet perfect [i a celor mai ademenitoare mi\c\ri de [olduri, Marilyn e torturat\, paradoxal, de aflarea propriei identit\]. E ca o p\pu\ ruseasc\, ascunz\nd mereu o alt\ p\pu\ la ad\postul rece al celeilalte p\pu\; asta transmite perfect romanul lui Schneider. A[a cum pute]i citi aici de-a dreptul, adic\ nu printre r\nduri, problema lui Marilyn nu era de natur\ sexual\, ci, mai degrab\, [inea de un soi de „neornduial\” n imaginile despre sine ns\]. Pe asta se ntemeiaz\ ntregul demers, care e, n acela[i timp, o deconstruc]ie, dar [i o construc]ie a „personajului”.

Autorul imparte povestea în două

Schneider combin\ fic]iunea cu realitatea (documentar\) [i cu expertiza psihanalitic\ pentru a re[ncarna rela]ia special\ dintre actri] [i ultimul ei terapeut, Ralph Greenson, el nsu[i o „celebritate”

a Hollywood-ului. [i reu[e]te, cu rafinement stilistic, s\ mpart\ nc\ o dat\ povestea n dou\; pe de o parte, ultimii ani din via]a lui Marilyn cea torturat\ de g\nduri, avid\ dup\ iubire, dilematic\ n carnea Hollywood-ului (din buc\ile confesive), iar pe de alt\ parte o serie de frnturi de existen\, v\zute prin ochii altora, ca un amplu reportaj al m\rturisirilor (vii) despre cum tr\ia ea (prin vocile unor Capote, Miller sau Kennedy). Pe Greenson, moartea actri]ei [i las\ deschis [i vulnerabil, pe Schneider [i face admirativ, nostalgic [i dedicat. Doar c\ secretul elucid\rii a celest mor]i nu e ns\ [i secretul din *Marilyn pe divan*... „ntr-un sens, moartea e [i mai simpl\ dec\ via]a, nu vi se pare? Intri [tiind c\ ai aproape toate [ansele de a nu da peste nimeni de partea cealalt\ a u[ii.”

» „Imaginea fusese mereu siguranța, protecția ei. A fi fotografiată însemna pentru Marilyn a fi mîngiată fără riscuri și a suscita dorința, ca ecran între ea și devastarea pe care iubirea ar fi putut-o genera. Dorea să fie dorită pentru a nu afla dacă este iubită ori nu. Acum, pasiunea distrusese în ea iubirea și chiar și dorința. Pasiunea făcuse ca limbajul să se ghemuiească în el însuși, în gol, fără a se mai ancora în trup. A iubi pe cineva înseamnă a-i iubi cuvintele. Haluciniindu-i prezența... Marilyn îl iubea pe Greenson. Cu pasiune. Ceea ce însemna că nu-l iubea. Că nu îl dorea. Că îl aștepta.” – Michel Schneider, *Marilyn pe divan*

La ce bun libertatea?

Înainte de decembrie '89, chiar și cu o lună în urmă, îmi închipuim că sistemul comunist este veșnic. Oamenii vorbeau pe ascuns, cu frică, despre neajunsurile pe care le suferă, dar știm cu toții că marea lor majoritate nu visau să înlocuiască sistemul, ci doar să-l facă „mai bun”. Maturii gîndeau o mulțime de îmbunătățiri – precum cele imaginate de mîntea mea de copil-adolescent: să ai dreptul de a cumpăra cinci banane în loc de una singură, dreptul la o rație cu mai multă piine pe zi, dreptul de a cumpăra mai mult de un kilogram de zahăr într-o lună, dreptul

de a avea emisiuni la televizor cît e ziua de lungă, ca de Revelation etc. –, nicidecum o tăiere din rădăcini a răului.

Evident, după Revoluție, țara s-a umplut de eroi care au pretins că dintotdeauna au subminat sistemul, care l-au subrezit prin lupta lor în ilegalitate, însă tot ceea ce știm cu siguranță este că nici în ziua de astăzi nu s-au clarificat evenimentele de atunci, că românii și-au ales președinte, în „libertate”, cu un vot covârșitor, pe cel care le-a promis „un comunism cu față umană” (reconfirmîndu-l apoi de alte două ori), că nici astăzi nu

s-a aflat cine a lucrat cu și în Securitate, că pînă și în spatele unor politicieni, oameni de cultură, profesori sau preoți, care s-au așezat prin anticomunismul lor, sînt descoperiți foști colaboratori ai Securității, că foști torționari au putut fi urmăriți live în talk-show-uri, comentînd relaxați trecutul sau oferind soluții pentru un viitor european.

Și cu toate acestea, sînt șocat cînd încă îi mai descopăr prin preajmă pe nostalgicii după comunism, pe cei destul de mulți care se întreabă ce-au avut de cîștigat prin schimbarea sistemului, la ce bun libertatea,

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

de ce am intrat în Uniunea Europeană, dacă toate aceste lucruri nu înseamnă bunăstare, dacă nu au adus raiul pe pămînt pe care l-au ratat comuniștii și l-au promis noii „capitaliști”.

Răspunsul – pe care l-am realizat definitiv, după ce-am citit *Sint o babă comunistă*, romanul lui Dan Lungu – e simplu: cei care își pun asemenea întrebări au început să uite ce-au trăit în comunism, îl confundă cu ti-nerețea lor (cînd oricum se simțeau mai bine, prin natura lucrurilor) și îl idealizează într-un mod stupid. Și e

ciudat cum nu doar ei, dar și mare parte dintre noi, ceilalți, continuăm să ne vedem țara ca o fundătură în care cu greu se poate supra-viețui, refuzăm să recunoaștem că, în ciuda tuturor neajunsurilor, România s-a schimbat enorm, în bine.

Mă gîndesc la oamenii din jur care au reușit să facă ceva, și-mi dau seama că pentru cei care nu doar au stat să aștepte schimbarea venită din exterior, ci și-au asumat – după cum i-a dus pe fiecare capul – realizarea ei, hula libertate de după '89 a însemnat totul.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827000 145